

An Roinn Leanaí
agus Gnóthaí Óige
Department of Children
and Youth Affairs

LGBTI+ Straitéis Óige Náisiúnta 2018-2020

*Daoine óga LGBTI+:
infheicthe, ardmheas orthu
agus curtha san áireamh*

Clár Ábhar

Réamhrá	iv
Réamhrá agus Fáilte	vi
Achoimre Feidhmiúcháin	viii
Cúlra agus Comhthéacs	2
An Próiseas Pleanála Straitéisí	9
Misean, Fís agus Luachanna	14
Spriocanna Straitéiseacha don bhliain 2020 agus Plean Gníomhaíochta	15
Sprioc 1 - Timpeallacht shábháilte, thacúil agus chuimsitheach a chruthú do dhaoine óga LGBTI+	16
Sprioc 2 - Feabhas a chur ar shláinte fhisiciúil, mheabhrach agus ghnéasach daoine óga LGBTI+	28
Sprioc 3 - An timpeallacht taighde agus sonraí a fhorbairt chun tuiscint níos fearr a fháil ar shaol daoine óga LGBTI+	32
Rialachas agus Cur i bhFeidhm	34
Aguisíní	36

Réamhrá

Tá gliondar croí orm an chéad Straitéis Óige Náisiúnta *do Dhaoine Leispiacha, Aeracha, Déghnéasacha, Trasinsneacha agus Idirghnéasacha (LGBTI+) in Éirinn* agus ar domhan a chur i láthair. Tá sé curtha ar an eolas ag dearcthaí na mílte duine óg agus iad siúd a dhéanann feachtas thar a gceann.

Straitéis trí bliana bunaithe ar ghníomh is ea seo a aithníonn gur féidir leis an rath a bheith ar dhaoine LGBTI+ nuair a bhíonn idirghníomhú dearfach comhsheasmhach acu leo siúd timpeall

orthu agus nuair a bhíonn eispéiris thacúla acu sna seirbhísí lena ndéanann siad an t-idirchaidreamh is mó.

Mar thír, tá céimeanna móra chun cinn glactha againn, ag tosú le díchoiriúlú an homaighnéasachais fiche a cúig bliain ó shin. Is iomaí garsprioc a baineadh amach, ní dá laghad ritheadh an Reifrinn um Chomhionannas Pósta in 2015. Garsprioc eile atá sa Straitéis seo de réir mar a dhéantar tír dín inar féidir le gach duine súil a bheith acu le comhionannas, cothroime agus meas.

Gabhaim mo bhuíochas ó chroí leis an gCoiste Maoirseachta a bunaíodh chun maoirseacht a dhéanamh ar fhorbairt na n-eagraíochtaí ábhartha, Gníomhaireachtaí Stáit agus Ranna Rialtais, agus ar a ndéanann Úna Mullally cathaoirleacht ghairmiúil.

Cé go raibh forbairt na Straitéise an-chomhairleach, ar an iomlán, chun an réimse is fairsinge de dhearcthaí agus is féidir a bhailiú, ba iad glórtha daoine óga a ghlac leis an bpáirt ba mhó i rith an phróisis.

Chinntigh an Grúpa Comhairleach Óige, a bunaíodh chun tacú le forbairt na Straitéise, go léirítear go smior inti an réadúlacht a mbíonn lenár ndaoine óga dul i ngleic léi

gach lá sa bhaile, ar scoil agus ina bpobal áitiúil níos fairsinge.

Tá súil mhór agam gur bhain siad an oiread céanna amach ón mbaint a bhí acu sa phróiseas a bhain iad siúd a d'oibrigh leo agus a bhain siad óna bhforshaineolas, fuinneamh, cruthaitheacht, agus tuiscint ar na saincheistanna atá roimh dhaoine óga ina saol laethúil.

Anuas ar a rannchuidiú a bhaineann ardchaighdeán amach go comhsheasmhach, bhí páirt lárnach ag an nGrúpa Comhairleach Óige chun an próiseas comhairliúcháin a dhearadh, a chur ar ár gcumas chun dul i gcomhairle le beagnach 4,000 duine óg trí cheardlanna timpeall na tíre agus trí shuirbhé ar líne.

Chuir an t-ionchur seo eolas ar fáil do na torthaí ceannródaíocha a cuireadh i láthair sa Tuarascáil Chomhairliúcháin Óige, a sheol mé i Nollaig 2017 ag imeacht an-bheoga agus a bhí faoi stiúir daoine óga i mBaile Átha Cliath.

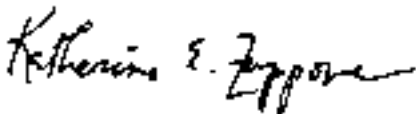
Chruthaigh an Grúpa Comhairleach Óige físeán gearr cumhachtach, chomh maith, a thug achoimre ar phríomhphointí na tuarascála sin. Is tábhachtach a thabhairt faoi deara gur sholáthair an tuarascáil, físeán agus an t-imeacht seolta spreagúil a d'eascair ón bpróiseas forleathan comhairliúcháin na torthaí dúinn a léiríonn bunchloch na Straitéise seo.

Gabhaim mo bhuíochas ó chroí le gach duine de na daoine óga a ghlac páirt ar bhealach ar bith i bhforbairt na Straitéise seo.

Agus anois is fúibhse atá sé mar chairde ábhartha, teaghlach, oideachasóirí agus soláthraithe seirbhíse

chun úsáid a bhaint as torthaí na hoibre déine seo chun saol gach duine óige in Éirinn a shaibhriú níos mó.

Soláthróidh mo Roinn ceannaireacht air seo agus táimse, anuas ar m'oifigh, ag súil le hidirchaidreamh a dhéanamh le páirtithe leasmhara i gcaitheamh na chéad trí bliana eile amach romhainn. Táim ag súil, chomh maith, le hidirchaidreamh a dhéanamh leis an Roinn Dlí agus Cirt agus Comhionannais fad a fhorbraíonn siad Straitéis Náisiúnta LGBTI+ don daonra níos fairsinge go gairid amach romhainn. Táim fíor-mhuiníneach gur féidir linn go léir oibriú le chéile chun an áit is fearr a dhéanamh d'Éirinn le fás aníos ann.

An Dr Katherine Zappone, TD
An tAire Leanaí agus Gnóthaí Óige

Réamhrá agus Fáilte

Tá an Straitéis seo ar an gcéad cheann dá samhail ar domhan. Tá an deis ag Éirinn chun teacht chun solais mar an tír is fearr ar domhan le fás aníos ann mar dhuine LGBTI+, agus tá ar ár gcumas gan stró againn aghaidh a thabhairt ar an dúshlán sin agus tíortha eile a spreagadh chun ár gceannaireacht a aithris.

Léirítear i gcomhthéacs céimnitheach reachtaíochta LGBTI+ in Éirinn an t-athrú mór sóisialta a thit amach sa tír seo le deich mbliana anuas.

Tá pointe bainte amach ag Éirinn, a bhuíochas le ceannaireacht grúpaí ceart agus feachtasóirí LGBTI+, anuas ar fhlaithiúlacht, aibíocht, agus atrua mhuintir na hÉireann agus a diaspóra, inar féidir lena leithéid de Straitéis bheith ann.

In 2015, rinneadh an chéad tír d'Éirinn ar domhan inar ritheadh comhionannas pósta i ndiaidh gur caitheadh tromlach na vótaí ina thaobh. Ba thráth seismeach é seo agus lean an tAcht um Inscne a Aithint é sin. Tháinig Éire chun cinn mar cheannaire domhanda i gcearta LGBT. Tá aithris á deanamh ag go leor náisiún anois ar ár sampla chun a leithéid de dhul chun cinn reachtaíochta a dhéanamh.

Ach tá sa reachtaíocht go fóill cuid amháin d'inneall i bhfad níos mó. Cé go gcuirtear fáilte an-mhór roimh dhul chun cinn reachtaíochta, is minic go mbaintear eispéiris saoil daoine óga LGBTI+ ón dul chun cinn sin. Tá orainn dul i ngleic le bearnaí sa bhonneagar, tacaíochtaí, acmhainní, oiliúint agus cistiú chun réadúlacht a dhéanamh den dul chun cinn seo do dhaoine óga LGBTI+ fud fad na tíre.

Ní féidir dul thar fóir le tábhacht scoileanna a bheith mar spásanna ina mbraitheann daoine óga LGBTI+ go bhfuil siad curtha san áireamh, go léirítear meas orthu agus

go mbraitheann siad sábháilte, agus ba cheart aon bhacainní atá rompu a bheith amhlaidh a bhaint. Cé gur chuir an teicneolaíocht ar chumas glúine chun a dtaithí saoil a fhairsingiú ar bhealaí nach bhfacthas roimhe seo, baineann ról lárnach le scoileanna i saol laethúil daoine óga. Féadfaidh ceannas na pátrúnachta reiligiúnaí i scoileanna in Éirinn dúshlán a chruthú do dhaoine óga LGBTI+. Cé go bhfuil treoirínte frithbhulaíochta na Roinne Oideachais agus Scileanna i bhfeidhm, is éagsúil a bhíonn eispéiris daoine óga ó scoil go scoil, agus bíonn struchtúir thacaíochta, tionscnaimh ar nós ceardlann ina measc a théann i ngleic le heispéiris LGBTI+, ag feidhmiú ar bhonn ad hoc. Caithfidh dul i ngleic i gceart leis na saincheisteanna seo, éisteacht le daoine óga agus luach a léiriú ar a n-eispéiris mar an bhfírinne, scoileanna a cheiliúradh atá ar thús cadhnaíochta sa limistéar seo, agus comhoibriú leis na hábhartha ábhartha go léir – an Roinn Oideachais agus Scileanna, boird bhainistíochta, riarthóirí scoile, comhlachtaí reiligiúnacha, foireann, eagraíochtaí ceart LGBTI+, agus mar sin de – chun an tír is fearr a dhéanamh d'Éirinn ar domhan chun freastal ar scoil inti mar dhuine óg LGBTI+.

Déantar iarracht sa straitéis seo, chomh maith, cur le, agus tacú leis an obair atá ag titim amach timpeall na tíre seo leis na cianta anuas le daoine óga LGBTI+ a bhain áit shábháilte agus tacaíocht amach nuair a theastaigh sé uathu ba

mhó. Thug daoine aonair agus eagraíochtaí faoi go leor den obair seo a bhí ag streachailt le buiséid theoranta agus acmhainní a bhí ar an ngannchuid, ach d'éirigh leo, mar sin féin, chun tionchar a imirt a athraíonn agus a fhóireann ar an saol do dhaoine óga LGBTI+.

Rinneadh cineál dinimiciúil an dul chun cinn i dtaobh cearta LGBTI+ a léiriú ar bhonn fíor-ama fad a bhí an straitéis seo á forbairt. Fad a bhí an Straitéis á forbairt, cuireadh tús leis an athbhreithniú ar an Acht um Inscne a Aithint, d'fhógair an Roinn Oideachais agus Scileanna Réamhrá agus fáilte go ndéanfaí athbhreithniú ar Oideachas Caidrimh agus Gnéasachta (OCG), agus bhí teacht ní b'fhairsinge ar Phróifíolacsas Réamhnocta (PrEP). Forbairtí iad seo go léir a gcuirtear fáilte mhór rompu, agus léiríonn siad conas go bhfuil an Straitéis seo tagtha chun solais ag tráth ina bhfuil Éire réidh chun dul chun cinn breise a dhéanamh.

Ba mhaith liom ardmholadh a thabhairt don obair iontach a rinne na daoine óga go léir a chabhraigh le forbairt na Straitéise seo.

I measc na n-imeachtaí náisiúnta comhairliúcháin, agus laistigh den Ghrúpa Comhairleach Óige, a d'oibrigh le agus as lámh leis an gCoiste Maoirseachta, bhí a léargas, díograis agus peirspictíochtaí sárluachmhar. Tá bród orm a bheith mar chuid de Straitéis Rialtais a forbraíodh le daoine óga do dhaoine óga. Ceapaim go labhraím ar son gach duine a d'oibrigh ar an Straitéis seo, nuair a deirim gur mhúin rannpháirtíocht dhlúth daoine óga ceachtanna dúinn go léir sa mheas, comhoibriú agus cuimsiú.

B'onóir dom a bheith mar Chathaoirleach Neamhspleách an Choiste Maoirseachta a d'fhorbair an Straitéis seo, agus caithfidh mé ómós a léiriú don tsárobair a rinne mo chomhghleacaithe sa Roinn

Leanaí agus Gnóthaí Óige, mo chomhghleacaithe ar an gCoiste Maoirseachta, sa Ghrúpa Comhairleach Óige, agus comhghleacaithe i ngach

Roinn agus Gníomhaireacht Rialtais a thug faoin Straitéis seo ag gach céim, chomh maith le ceannaireacht an Aire Katherine Zappone.

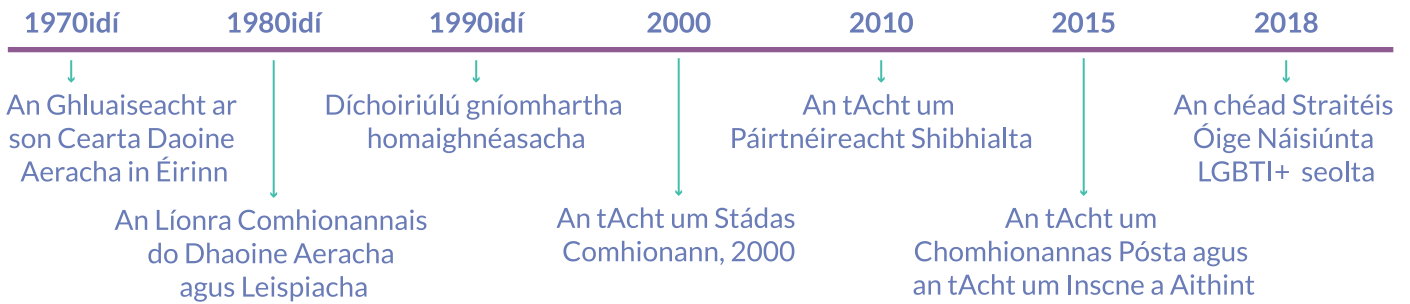
Cé nach raibh a leithéid den Straitéis seo ann ar domhan roimhe seo, is tábhachtach a thabhairt chun solais nach raibh a leithéid den Straitéis seo ann riamh roimhe seo in Éirinn. Tá an Straitéis uailmhianach, agus dírithe ar ghníomhartha. Thar rud ar bith eile, déanann sí iarracht chun réiteach ríthábhachtach a dhéanamh nach mór a dhéanamh chun go bhforbrófar straitéisí amach anseo, d'fhonn go mbíonn gníomhartha agus tionscnaimh níos uailmhianaí, den chéad scoth mar chuid den tírdhreach óige LGBTI+ in Éirinn.

Una Mullally
Cathaoirleach Neamhspleách

Achoimre Feidhmiúcháin

In 2016, gheall an Clár do Rialtas Comhpháirtíochta chun an Straitéis Óige Náisiúnta LGBTI+ a fhorbairt. Cuireann an Straitéis seo leis an dul chun cinn suntasach a rinne Éire do dhaoine óga LGBTI+.

Próiseas Forbartha na Straitéise Óige Náisiúnta LGBTI+

Coiste Maoirseachta

Grúpa Comhairleach Óige

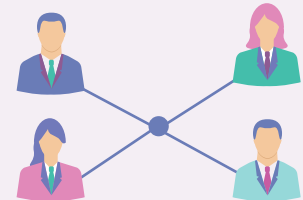
Scanadh Timpeallachta

Tuarascálacha Taighde
Litríocht
Sonraí agus Faisnéis

Comhairliúchán Óige

Cad is fiú bheith LGBTI+?
Cad iad na saincheistean?
Cad is gá athrú?

Comhairliúchán le Páirtithe Leasmhara agus Gairm Oscailte d'Aighneachtaí Scríofa

Cén dúshlán atá romhainn?
Cén deiseanna atá ann?
Cad iad na príomhthosaíochtaí?

Tá dúshlán fós roimh dhaoine óga LGBTI+ inniu agus is gá dul i ngleic leo

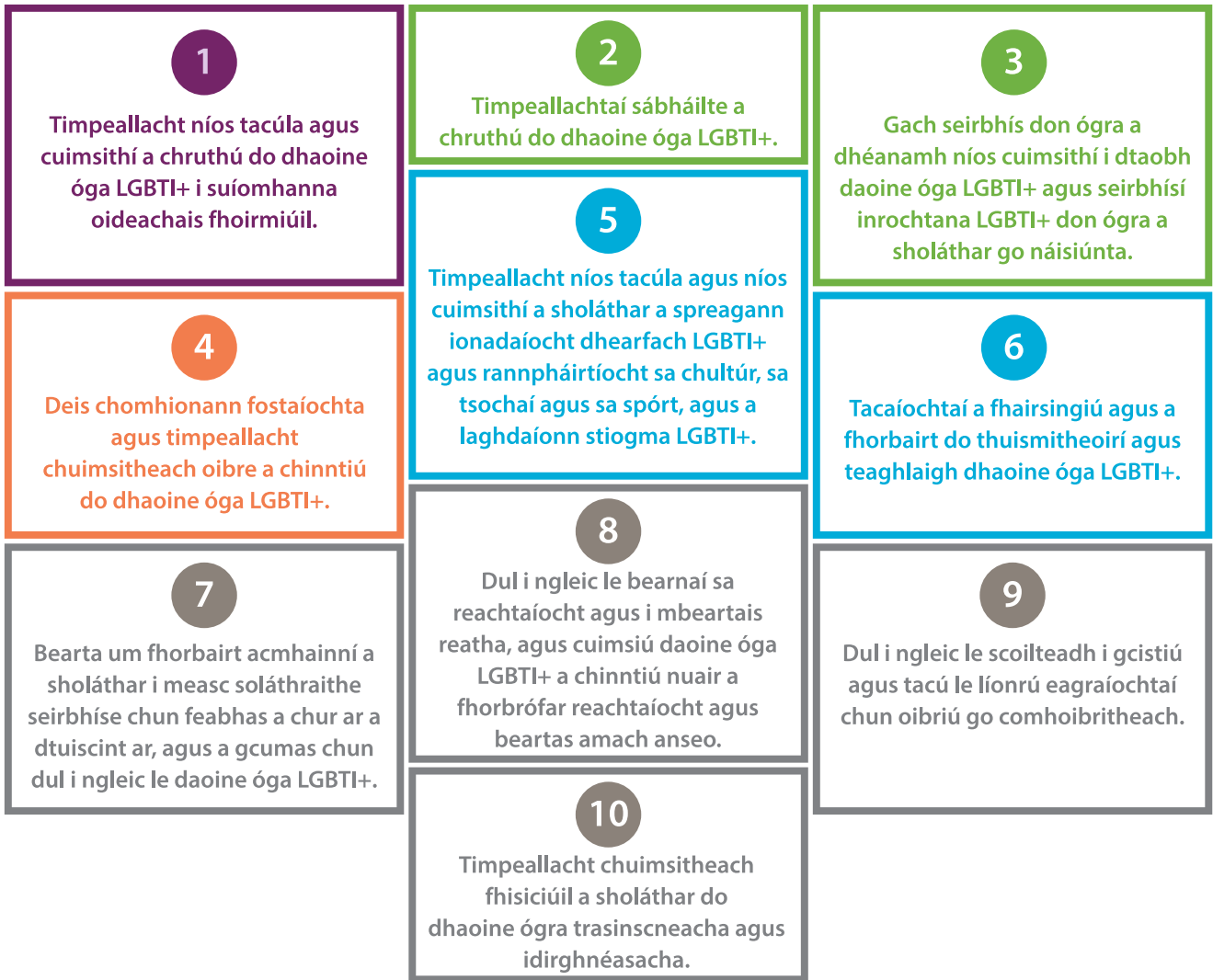
- ▶ Idirdealú, íospairt, stiogmatú agus drochíde
- ▶ Bulaíocht agus ciapadh i scoileanna, coláistí, ionaid oibre agus sa phobal
- ▶ Deacrachtaí ag teacht amach don teaghlach agus ina bpobail
- ▶ Tuiscint theoranta ag soláthraithe seirbhíse gairmiúla agus ag an bpobal i gcoitinne ar shaincheistean LGBTI+
- ▶ Dúshlán meabhairshláinte, sláinte fisiciúla agus gnéasaí

Spriocanna na Straitéise Óige Náisiúnta LGBTI+

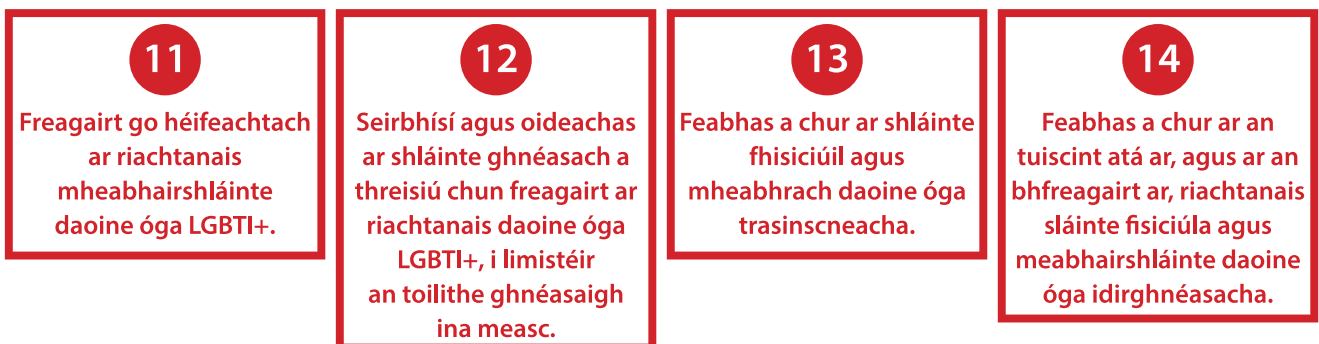

Spriocanna agus Cuspóirí na Straitéise Óige Náisiúnta LGBTI+

SPRIOC 1 Timpeallacht shábháilte, thacúil agus chuimsitheach a chruthú do dhaoine óga LGBTI+

SPRIOC 2 Feabhas a chur ar shláinte fhisiciúil, mheabhrach agus ghnéasach daoine óga LGBTI+

SPRIOC 3 An timpeallacht taighde agus sonraí a fhorbairt chun tuiscint níos fearr a fháil ar shaol daoine óga LGBTI+

Tá na cuspóirí dathchódaithe le hailíniú le torthaí náisiúnta BOBF nó an chaoi go bhfuil siad trasghearrthach a thabhairt le fios.

FOLLÁINE MHEABHRACH FHSICIÚIL GHNÍOMHACH AGUS SHLÁINTIÚIL

LÁNCHUMAS Á BHAINT AMACH INGACH LIMISTÉAR D'FHOGHLAIM AGUS FORBAIRT

SÁBHÁILTE AGUS COSANTA Ó DHIÓBHÁIL

SLÁNDÁIL AGUS DEIS CHOMHIONANN

NASCTHA, MEAS A LEIRIÚ ORTHU AGUS AG CUR LENA NDOMHAN

CUSPÓIR TRASGHEARRTHACH

Cúlra agus Comhthéacs

Réamhrá

Tá claochlú ó bhonn tagtha ar an tírdhreach leispiach, aerach, déghnéasach, trasinscneach agus idirghnéasach (LGBTI+) in Éirinn le roinnt blianta anuas. Tá sochaí na hÉireann i bhfad ní cuimsithí i dtaobh an phobail LGBTI+ inniu ná mar a bhí ag aon tráth eile i stair na hÉireann, agus mhair go leor daoine óga LGBTI+ saol sásta, rathúil agus sásúil.

Eascaíonn an timpeallacht seo ó roinnt tionscnaimh thábhachtacha dhearfacha a

thit amach le roinnt blianta anuas agus a ndearnadh dul chun cinn substainteach agus ar baineadh torthaí feabhsaithe amach i ngeall orthu do dhaoine óga LGBTI+.

Rinne athruithe reachtaíochta a rinneadh le déanaí comhionannas níos mó a chur chun cinn don phobal LGBTI+ mar phobal iomlán, go háirithe nuair a ritheadh an tAcht um Inscne a Aithint agus an tAcht um Chomhionannas Pósta in 2015. Leantar ag dul i mbun beart d'fhonn feabhas agus barr feabhais a chur ar shaol daoine óga LGBTI+ in Éirinn.

'Tá an t-ádh dearg orm go bhfuilim beo i dtráth ina léirítear grá, tacaíocht agus cion don phobal LGBTI+- tá sé ar fheabhas!'

'An tacaíocht agus an grá ón bpobal, gur thug an ghlúin níos sine faoi deara go ndearnamar, daoine níos óige, an méid sin á bhaint amach a bhí mar ábhar brionglóide dóibh féin.'

'... ba thráth cinniúnach an Reifreann um Chomhionannas Pósta i dtaobh glacadh níos fairsinge leis an bpobal LGBTI+ sa tsochaí ...'

An Comhthéacs Beartais

Príomhghealltanais is ea forbairt na *Straitéise Óige Náisiúnta LGBTI+* (an Straitéis) don Roinn Leanaí agus Gnóthaí Óige (an RLGÓ) mar chuid den Chlár do Rialtas Comhpháirtíochta 2016. Lorgaíonn an Straitéis cur chuige trasrialtais a chinntiú chun bearta breise a chur i bhfeidhm chun barr feabhais breise a chur ar shaol daoine óga LGBTI+, agus dul i ngleic le cuid de na príomhdhúshláin a bhíonn rompu mar chuid dá saol laethúil. Beartaítear go gcuirfidh an Straitéis seo go mór le gealltanais níos fairsinge an Rialtais chun leanúint le bheith meáite ar chuimsiú iomlán daoine LGBTI+ i sochaí na hÉireann agus chun Éire níos cuimsithí a chruthú do dhaoine óga LGBTI+.

In 2014, sheol an RLGÓ an Creat Beartais Náisiúnta do Leanaí agus Daoine Óga, *Torthaí Níos Fearr, Todhchaí Níos Gile: An Creat Beartais Náisiúnta do Leanaí agus Daoine Óga, 2014–2020* (an BOBF). Beartas rialtais iomláin is ea Creat an BOBF a oibríonn i measc na Ranna agus na nGníomhaireachtaí Rialtais go léir agus eagraíochtaí reachtúla agus neamhreachtúla chomh maith a oibríonn le, agus ar son, leanaí agus daoine óga.

Is í fíis Chreat an BOBF ‘an tír bheag is fearr a dhéanamh d’Éirinn le fás aníos inti agus le clann a thógáil inti, agus ina léirítear meas ar agus ina gcosnaítear agus ina gcomhlíontar chearta na leanaí agus na ndaoine óga go léir; ina n-éistear lena nglórtha agus ina dtacaítear leo chun a gcumas uasta a bhaint amach anois agus amach anseo.

Sainithníodh sa Chreat BOBF cúig thoradh náisiúnta do leanaí agus daoine óga, a lorg an méid seo a leanas a chinntiú:

1. Tá siad gníomhach agus sláintiúil, agus tá folláine dhearfach mheabhrach agus fhisiciúil acu
2. Tá a lánchumas á bhaint amach acu i ngach limistéar den fhoghlaim agus den fhorbairt
3. Tá siad sábháilte agus á gcosaint ó dhíobháil
4. Tá slándáil agus deis gheilleagrach acu
5. Tá siad nasctha, léirítear meas orthu agus cuireann siad lena ndomhan

Lorg an Straitéis Óige Náisiúnta a lean in 2015 chun dul i ngleic le riachtanais leanaí agus daoine óga idir 10 agus 24 bliain d’aois. Is é aidhm na Straitéise a chur ar chumas na ndaoine óga go léir a gcumas uasta a bhaint amach trí mheas a léiriú ar a gcearta agus éisteacht lena nglórtha, agus iad á gcosaint agus á dtacú i gcomhthráth fad a aistríonn siad ó aois an pháiste chuig aosacht.

In ainneoin feabhsúchán a tháinig le déanaí ar an tírdhreach LGBTI+ in Éirinn, sainithníodh sa *Straitéis Óige Náisiúnta 2015-2020* daoine óga LGBTI+ mar ghrúpa ar leith a bhfuil breithniú le déanamh orthu i gcomhthéacs soláthar dírithe do dhaoine óga imeallaithe. Cé go bhfuil feabhas suntasach tagtha ar a gcás le blianta beaga anuas, tá dúshlán nach beag fós roimh dhaoine óga LGBTI+ inniu. Is ar an mbonn seo a forbraíodh an Straitéis Óige Náisiúnta LGBTI+, agus é mar chuspóir a chinntiú gur féidir le daoine óga LGBTI+ na torthaí céanna a bhaint amach a bhaineann gach duine óg in Éirinn.

Leagtar amach *Straitéis Óige Náisiúnta LGBTI+* na spriocanna agus na cuspóirí chun freastal ar riachtanais daoine LGBTI+ idir 10 agus 24 bliain. Tá Straitéis Náisiúnta LGBTI+ á forbairt ag an Roinn Dlí agus Cirt agus Comhionannais, chomh maith, faoi láthair, a lorgóidh chun dul i ngleic le riachtanais an daonra LGBTI+ níos fairsinge. I dteannta a chéile, ba cheart go ndéanfadh an dá straitéis an bhunsraith a leagan d'Éirinn níos cuimsithí le haghaidh daoine LGBTI+ amach anseo.

Sochaí Chuimsitheach a chruthú do Dhaoine Óga LGBTI+ in Éirinn

Mar shochaí, tá céimeanna móra chun cinn curtha dinn le roinnt blianta anuas i dtreo tírdhreach níos cuimsithí LGBTI+ in Éirinn. Ó bunaíodh an Ghluaiseacht ar son Cearta Daoine Aeracha in Éirinn sna 1970idí, go dtí go ndearnadh gníomhartha homaighnéasacha a dhíchoiriúlú faoi dheireadh

sna 1990idí, agus ritheadh an Achta um Chomhionannas faoi dheireadh in 2015, rinneadh dul chun cinn suntasach don phobal Leispiach, Aerach agus Déghnéasach (LAD). Ní bhain luas an athraithe ar bheartas i dtaobh saincheistanna trasinscneacha an luas céanna amach. Ba chéim rímhór chun cinn, áfach, ritheadh an Achta um Inscne a Aithint in 2015 a leag an bhunchloch

chun aitheantas níos mó a thabhairt d'aitheantais agus cearta trasinscneacha. Níl forbairtí ag teacht ar chúrsaí idirghnéasacha ach le tamall anuas ach tá súil leis gur féidir an bhunchloch a leagan i gcaitheamh shaolré na Straitéise seo chun tacú le dul chun cinn níos mó sa spás seo sna blianta amach romhainn.

D'eascair comhionannas, cuimsitheacht agus ceiliúradh níos mó ar an bpobal LGBTI+ as na forbairtí a rinneadh go dtí seo, a shonraítear thíos, agus ba cheart do shochaí na hÉireann a bheith fíorbhródúil as seo.

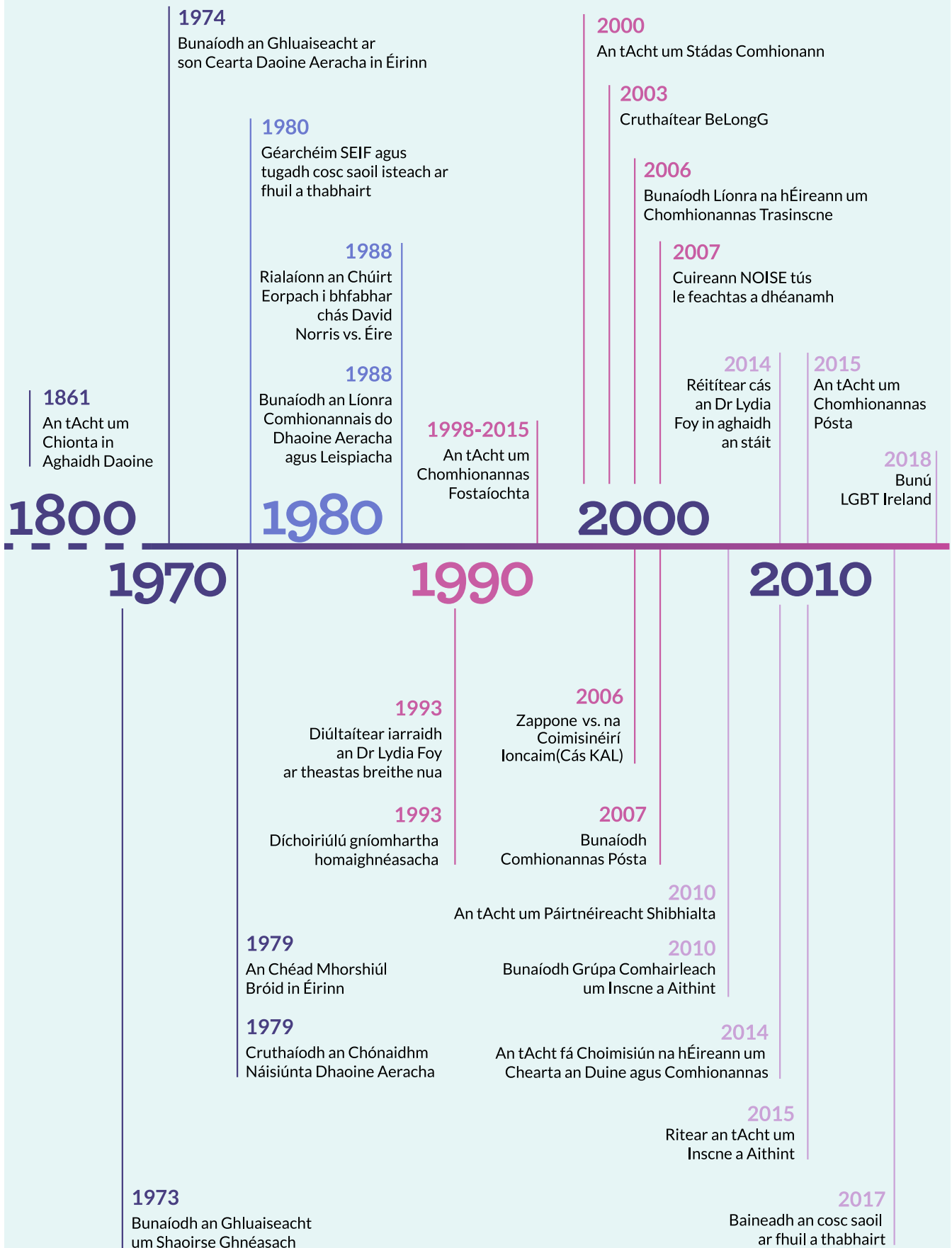
'Táim an-bhuíoch den áit agus den tráth ina rugadh mé. Bhí eispéireas an-dearfach agam i sochaí a ghlac liom, den chuid is mó.'

'Is cuma le gach duine...(ar bhealach maith).'

'B'éasca teacht amach.'

'Is galánta an rud é a bheith aerach.'

Amlíne LGBTI+ – Éire

Chuir gach garsprioc nua a baineadh amach, bíodh sé ina gharsprioc mhór nó bheag, le sochaí na hÉireann a mhúnlú a ghlacann níos mó le daoine LGBTI+. Tugann roinnt bearta breise a cuireadh i bhfeidhm le déanaí, nó atá ar siúl faoi láthair, nó atá ar tí tosú, chun solais conas a leanann ár dtírdhreach náisiúnta ag teacht chun cinn i dtreo Éire níos cuimsithí do dhaoine óga LGBTI+. Áirítear leo seo:

- Bunú Choimisiún na hÉireann um Chearta an Duine agus Comhionannas agus na n-oibleagáidí dlíthiúla maidir le heagraíochtaí a chistítear go poiblí chun cloí lena nDualgas um Chearta an Duine agus Comhionannas de chuid na hEarnála Poiblí a leagtar amach san Acht um Chearta an Duine agus Comhionannas, 2014.
- Roinnt straitéisí náisiúnta a fhorbairt a dhíríonn ar ghrúpaí atá i mbaol, ar nós LGBTI+, an méid seo a leanas ina measc:
 - » *Connecting for Life: Straitéis Náisiúnta na hÉireann chun Féinmharú a Laghdú 2015–20201*
 - » *Éire Shláintiúil – Creat um Shláinte agus Folláine Fheabhsaithe 2013–20252*
 - » *Díobháil a Laghdú, Tacú le hAthshlánú – an Straitéis Náisiúnta Drugaí agus Alcól 2017–20253*
 - » *An Straitéis Sláinte Ghnéis Náisiúnta 2015–20204*
- Comhfhoilsiú na dtreoirilínte um chur chun cinn na meabhairshláinte Folláine ag an Roinn Sláinte, FSS agus an Roinn Oideachais agus Scileanna d'iar-bhunscoileanna5 (2013) agus bunscoileanna6 (2015).
- Bunú an Tascfhórsa Meabhairshláinte Óige Náisiúnta in 2016 agus foilsiú Thuarascáil an Tascfhórsa Meabhairshláinte Óige Náisiúnta in 20177
- Foilsiú an Phlean Gníomhaíochta um Nósanna Imeachta Bulaíochta8 agus Frithbhulaíochta, agus láithreán gréasáin náisiúnta frithbhulaíochta a thabhairt isteach – www.tacklebullying.ie – ag An Roinn Oideachais agus Scileanna, agus díriú ar leith ar chuimsiú a chur chun cinn agus dul i ngleic le bulaíocht bunaithe ar aitheantas.
- Sraith cáipéisí teorach, acmhainní agus tionscnaimh LGBTI+ a fhorbairt do bhunscoileanna agus iar-bhunscoileanna, Being LGBT, Growing Up LGBT, RESPECT, Different Families Same Love, roinnt leabhair phictiúr, Sraith Uirlisí Scoileanna Sábháilte agus Tacúla agus Stand Up ina measc! Seachtain na Feasachta.
- Feabhsú na reachtaíochta um chosaint leanaí tríd an Acht um Thús Áite do Leanáí, 2015 a thabhairt isteach.
- Scéim Ghinearálta Bille Oideachais (Cairt Tuismitheoirí agus Mic Léinn), 2016 a fhoilsiú ag an Roinn Oideachais agus Scileanna, d'fhonn feabhas a chur ar fhaisnéis agus nósanna imeachta gearáin do thuismitheoirí agus mic léinn a bhaineann le scoileanna.
- Athbhreithniú leanúnach a dhéanamh ar an Acht um Inscne a Aithint, 2015.

Glacann roinnt daoine breacaosta, ar nós seantuismitheoirí leanaí atá aerach, leis.

Daoine faoi 16 gan bheith in ann a marcóir inscnea athrú... Níl daoine neamh-dhénártha ann, de réir an dlí.

continued

- Tiomantas Chlár an Rialtais 2017 chun an líon scoileanna neamh-shainchreidmheach a mhéadú aníos go dtí 400 faoi 2030.⁹
- Athbhreithniú a thosú ar Oideachas Caidrimh agus Gnéasachta (RSE) i scoileanna in 2018, ábhar an churaclaim RSE, ábhair thacaíochta agus cur chuige soláthair ina measc.¹⁰
- Fáil a bheith ar Phróifíolacsas Réamhnocta druga frith-VEID (PrEP) lena cheannach ó chógaslanna le hoideas ó Nollaig 2017
- Obair leanúnach roinnt eagraíochtaí dírithe ar thacú le daoine óga LGBTI+ agus abhcóideacht a dhéanamh dá gcearta, ar nós BeLoNG To, Lónra na hÉireann um Chomhionannas Trasinscne (TENI), LGBT Ireland agus ShoutOut.
- Forbairt bheartaithe na Straitéise LGBTI+ Náisiúnta ag an Roinn Dlí agus Cirt agus Comhionannais in 2018.
- Tiomantas FSS chun Straitéis Sláinte LGBTI+ a thabhairt isteach in 2018.
- 'Glacann roinnt daoine breacaosta, ar nós seantuismitheoirí leanaí atá aerach, leis.'
- 'Daoine faoi 16 gan bheith in ann

'Is gá níos mó a dhéanamh i scoileanna lena chinntiú go bhfeabhsaítear oideachas gnéis nó cuimsiú LGBTI+.'

'PrEP! a dhlisteanú.'

'Ba mhian liom dá mbeadh ar dhaoine eamhaeracha teacht amach chomh maith ...'

'Níos mó tacaíochta agus ceiliúrtha i gceantair thuaithe.'

Leanann na forbairtí siúd ag cur leis na garspriocanna a bhaineamar amach mar náisiún le roinnt blianta anuas, agus ag cur le sochaí níos cuimsithí do dhaoine óga LGBTI+. Cuirfidh an dul chun cinn a rinneadh mar chuid de na tionscnaimh seo leis na spriocanna agus cuspóirí a leagtar amach sa *Straitéis Óige Náisiúnta LGBTI+* seo.

Daoine Óga LGBTI+ in Éirinn Inniu

De réir Dhaonáireamh 2016, tá an tríú cuid de dhaonra na hÉireann faoi aois 25 bliain, is ionann daoine idir 10 agus 24 bliain d'aois agus 18.8%¹¹ den daonra iomlán 4.79 milliún duine. Níltear eolach, áfach, ar cé mhéid de na daoine óga seo atá LGBTI+, nuair a chuirtear san áireamh gurb ann do mhodhanna teoranta bailithe sonraí chun faisnéis LGBTI+ a bhailiú. Cé gur taispeánadh i nDaonáireamh 2016 déimeagrafaic bhreise maidir le lánúineacha aeracha agus leispiacha mar thoradh ar an Acht um Páirtnéireacht Shibhialta agus an Reifreann um Chomhionannas Pósta, níl aon sonraí oifigiúla ann go fóill ar dhaoine trasinscneacha nó daoine neamh-dhénártha. Cohórt eile atá deacair le cainníochtú iad daoine óga idirghnéasacha nuair a chuirtear san áireamh na castachtaí a bhaineann le sainmhíniú soiléir ar an ngrúpa. Meicníochtaí taighde agus bailithe sonraí do dhaoine LGBTI+ in Éirinn agus go hidirnáisiúnta nach bhfuil ann ach le tamall agus óna dteastaíonn forbairt shubstainteach.

D'ainneoin na bhforbairtí dearfacha a leanann ag titim amach, sainaitnítear sa *Straitéis Óige Náisiúnta 2015–2020* daoine óga leispiacha, aeracha, déghnéasacha agus trasinscneacha (LGBT) mar ghrúpa imeallaithe i sochaí na hÉireann. Tugann an catagóirí seo le fios go mbainfeadh an grúpa seo tairbhe as tacaíocht níos mó lena chinntiú gur féidir leo na torthaí céanna dearfacha a bhaint amach a bhaineann gach duine óg eile amach. Tá soláthar na tacaíochta dúshlánach, áfach, nuair nach féidir an daonra a léarscáiliú ná a chainníochtú gan stró le sonraí turgnamhacha.

In 2015, tugadh faoi staidéar náisiúnta ar mheabhairshláinte agus folláine daoine LGBTI+ a chónaíonn in Éirinn. Thug torthaí na *Tuarascála LGBTIreland*¹² seo le fios gur bhraith tromlach na rannpháirtithe ar aois 26 bliain agus níos sine féinmheas maith, sonas agus

sásamh saoil, agus bhí siad an-chompordach lena n-aitheantas LGBTI+. Chomh maith leis sin, dheimhnigh an staidéar nach raibh na leibhéil chéanna de mheabhairshláinte agus folláine dhearfach ar líon an-mhór daoine níos óige, i.e. iad siúd faoi aois 25 bliain a bhí ag an daonra ginearálta.

Tugtar le fios sa Tuarascáil LGBTIreland, agus i dtaighde agus tacair shonraí eile a bhaineann LGBTI+ go bhfuil dúshlán fós roimh dhaoine óga LGBTI+ maidir leis an méid seo a leanas:

- Idirdhealú, íospairt, stiogmatú agus mí-úsáid^{13, 14, 15}
- Bulaíocht agus ciapadh, go háirithe i dtimpeallacht na scoile^{16,17}
- Rátaí arda fágála i scoileanna agus coláistí¹⁸
- Deacrachtaí teacht amach san ionad oibre, go háirithe i gcás daoine trasinscneacha^{19, 20}
- Deacrachtaí ag teaghlaigh, pobail agus an tsochaí níos fairsinge chun glacadh le haitheantas LGBTI+^{21, 22}
- Eolas agus tuiscint teoranta ar shaincheisteanna LGBTI+ ag soláthraithe seirbhíse agus gairmithe príomhshrutha a dtagann daoine óga LGBTI+ orthu²³
- Spásanna inscne-scartha, ar nós scoileanna aonghnéis, leithris agus saoráidí athraithe, do dhaoine óga trasinscneacha agus neamh-dhénártha^{24, 25}
- Ardleibhéil de chaitheamh tobac, úsáid drugaí agus ól alcóil^{26, 27, 28}
- Rochtain ar seirbhísí agus tacaíochtaí leordhóthanacha cúram sláinte, go háirithe do dhaoine aonair trasinscneacha, mar gheall ar eolas teoranta na foirne cúram sláinte ar shaincheisteanna ábhartha LGBTI+^{29, 30, 31}
- Torthaí níos measa sláinte gnéasaí, cásanna méadaithe d'ionfhabhtuithe gnéas-tarchurtha (STIanna³²), agus leibhéil níos ísle d'oideachas agus d'fheasacht ábhartha ina measc^{33, 34}
- Fadhbanna meabhairshláinte, rátaí níos airde de strus trom, imní, dúlagar, féindochar agus iarracht ar fhéinmhárú ina measc^{35, 36}
- Fadhbanna eile sláinte fisiciúla, cásanna ina measc de mhurtall agus neamhoird itheacháin, ar féidir le riosca níos airde i leith diaibéitis agus galar croí eascairt astu^{37, 38, 39, 40}

'Níor tháinig mé amach go fóill mar tá eagla orm go ndíúltóidh mo theaghlach mé.'

'Mar dhéagóir, chuir mo ghnéaschlaonadh a cheilt leis an dúlagar agus an inní thom a raibh mé thíos leo, agus a bhfuilim ag streachailt leo go fóill inniu.'

Léirítear sa liosta seo léargas ginearálta ardleibhéil ar roinnt de na príomhdhúshláin a mbíonn daoine óga LGBTI+ thíos leo, agus cuirtear comhshaoil breise ar fáil sa cháipéis Scanta LGBTI+⁴¹.

An Próiseas Pleanála Straitéisí

Struchtúir Forbartha Straitéise

Chuir an Roinn Leanaí agus Gnóthaí Óige na struchtúir seo a leanas i bhfeidhm le forbairt na Straitéise a chumasú.

Bunaíodh **Coiste Maoirseachta** chun cabhrú le forbairt na Straitéise, agus ba í Úna Mullally an Cathaoirleach Neamhspleách a cheap an tAire. B'éard a bhí sa choiste ionadaithe ó Ranna Rialtais, eagraíochtaí LGBTI+, daoine óga agus daoine eile a bhfuil saineolas acu a bhaineann le forbairt na Straitéise.

Anuas air sin, cruthaíodh **Grúpa Comhairleach Óige (GCÓ)** d'fhonn a chinntiú go mbíonn daoine óga i gceartlár an phróisis phleanála straitéisí i gcónaí. D'eascair an tionscnamh seo ó cheann de na spriocanna claochlaitheacha a leagtar amach i gCreat an BOBF: 'éisteacht le leanaí agus daoine óga iad a thabhairt san áireamh.'

Ag eascairt ón sprioc seo, tá foilsíú 2015 na *Straitéise Náisiúnta um Rannpháirtíocht Leanaí agus Daoine Óga i gCinnteoireacht*. Príomhchuspóir den Straitéis is ea rannpháirtíocht leanaí agus daoine óga 'a phríomhshruthú nuair a bhíonn beartas, reachtaíocht agus taighde á bhforbairt.' Ar aon dul leis an gcur chuige seo, bhí baint lárnach ag rannpháirtíocht agus cuimsiú daoine óga don phróiseas forbartha don *Straitéis Óige Náisiúnta LGBTI+*, agus tá a nglórtha leabaithe i gceartlár na Straitéise. Ceapadh triúr comhaltaí den GCÓ mar chomhaltaí den Choiste Maoirseachta, agus d'fhreastail siad ar na cruinnithe míosúla. Soláthraíodh sa GCÓ léargas ríthábhachtach ar an bpróiseas pleanála straitéisí ó pheirspictíocht daoine óga in Éirinn.

Céimeanna an Phróisis Phleanála Straitéisí

Cruthaíodh an Próiseas Pleanála Straitéisí a úsáideadh nuair a bhí an Straitéis á Forbairt bunaithe ar chreat dian lena chinntiú gur dearadh spriocanna agus cuspóirí na Straitéise chun dul i ngleic le riachtanais tosaíochta daoine óga LGBTI+. Bhí roinnt sraitheanna sa phróiseas, an méid seo a leanas ina measc:

Céim 1: Scanadh Timpeallachta

Tugadh faoi athbhreithniú mionsonraithe ar an taighde a bhain le LGBTI+ go náisiúnta agus go hidirnáisiúnta araon. Ba é cuspóir an athbhreithnithe seo tuiscint a fháil ar an timpeallacht LGBTI+ agus na dúshláin arb ann dóibh laistigh di. Áiríodh leis an athbhreithniú taighde a bhaineann le daoine LGBTI+ ar gach aois, ach díríodh go sonrach ar dhaoine óg sa chás go raibh an fhaisnéis sin ar fáil. Tugadh faoin athbhreithniú i gcaitheamh na tréimhse ó Bhealtaine go hlúil 2017. Foilsítear an cháipéis seo ar leithligh mar cháipéis tacaíochta leis an *Straitéis Óige Náisiúnta LGBTI+*.

Céim 2: Comhairliúchán Óige

D'aimsigh an próiseas comhairliúcháin óige beagnach 4,000 duine óg trí mheascán de 1) suirbhé ar líne a réachtáiltear trí SpunOut, agus 2) freastal ar sheacht n-imeacht comhairliúchán óige a cuireadh ar bun fud fad na tíre, i mBaile Átha Cliath (dhá imeacht), Sligeach, Dún Dealgan, Gaillimh, Port Láirge agus Corcaigh. Léiríodh sa suirbhé agus sna himeachtaí comhairliúcháin deartha daoine óga LGBTI+ agus neamh-LGBTI+ agus ba phríomh-ionchur iad in ullmhú na Straitéise.

D'fhoilsigh an RLGÓ *an Straitéis Óige Náisiúnta LGBTI+ - Tuarascáil na gComhairliúchán le Daoine Óga in Éirinn* i Nollaig 2017 agus leagtar amach inti na príomhtheachtaireachtaí ón bpróiseas comhairliúchán óige.⁴²

Dhírigh na comhairliúcháin ar **thrí** cheist:

1. Cad atá dearfach faoi bheith i do dhuine óg LGBTI+ in Éirinn inniu? (**Rudaí Dearfacha**)
2. Cén saincheistanna a mbíonn daoine óga LGBTI+ thíos leo in Éirinn inniu? (**Saincheistanna**)
3. Cén athruithe a chuirfeadh feabhas ar shaol daoine óga LGBTI+? (**Athruithe**)

Rudaí Dearfacha

Tugadh le fios san aiseolas go raibh braistint mhéadaithe de ghlacadh agus tacaíocht shóisialta do dhaoine óga LGBTI+. Tugadh suntas ar leith don mhéid seo a leanas:

- Athchóiriú dearfach dlíthiúil, an reachtaíocht um chomhionannas pósta, comhionannas fostaíochta, stádas comhionann agus inscne a aithint ina measc
- Infheictheacht agus caoinfhulaingt mhéadaithe
- Tacaíocht ón bpobal LGBTI+
- Acmhainní agus tacaíocht fheabhsaithe don phobal LGBTI+

Saincheistanna

In ainneoin na rudaí dearfacha, tugadh chun solais an aiseolas, chomh maith, roinnt saincheistanna a leanann

- Idirdhealú agus stiogma Bulaíocht agus ciapadh Easpa oideachais ar inscne, gnéas agus saincheistanna LGBTI+
- Drochbheartais scoile
- Easpa de sheomraí folctha agus éidí ilinscne
- Aonrú agus eisiamh
- Bearnaí glúine sa ghlacadh le LGBTI+
- Fadhbanna le tuismitheoirí agus daoine muinteartha Drochshláinte agus drochfholláine

'An ghlúin níos óige a thógáil aníos ar an mbealach sin ina nglacfar le bheith aerach ar fud an domhain amach anseo. Má mhúintear iad ar an mbealach seo, is é seo a mhúinfear dá leanaí. De réir mar a théann an ghlúin in aois, tá súil agam go mbeidh sé chomh "gnách" céanna a bheith aerach agus a bheidh sé a bheith neamhaerach.'

'Rinne piaraí, strainséirí, úinéirí gnó agus daoine muinteartha idirdhealú agus imeallú orm, cuireadh imeaglú orm agus baineadh mí-úsáid asam agus fiú ionsaíodh mé mar gheall ar mo ghnéasacht.'

Shainnadh daoine óga LGBTI+ roinnt athruithe tosaíochta, agus tugtar cuntas orthu seo, faoi shé théama, sa tábla thíos. Lorgaítear sa *Straitéis Óige Náisiúnta LGBTI+* chun na hathruithe seo a chur chun cinn chun sochaí níos cuimsithí a chruthú agus tacú le torthaí níos fearr do dhaoine óga LGBTI+ in Éirinn.

Téama 1: Oideachas agus oiliúint

DÚIRT DAOINE ÓGA...

- Oideachas éigeantach cuimsitheach LGBTI+ a thabhairt isteach i mbunscoileanna agus meánscoileanna
- Beartais frithbhulaíochta a chur i bhfeidhm
- Beartais scoile a thabhairt isteach maidir le héidí ilinscne,
- Leithris ilinscne agus beartais thrasinscneacha
- Tacaíocht a sholáthar, ar nós Comhaontais Daoine Aeracha agus Neamhaeracha, Seachtain LGBTI+, comhairleoireacht, spásanna sábháilte agus líonraí foirne-mic léinn
- Cuimsiú teoiric inscne agus stair LGBTI+ laistigh den churaclam
- Oiliúint LGBTI+ agus éagsúlachta do gach duine gairmiúil
- Gníomhartha níos fadtéarmaí, ar nós pátrúnacht reiligiúnach a bhaint i scoileanna agus athmhachnamh a dhéanamh ar scoileanna aonghnéis

‘Tá roinnt scoileanna an-chéimnitheach agus cuimsitheach ina gclár oideachais maidir leis an bpobal LGBTI+.’

Téama 2: Spásanna agus áiteanna

DÚIRT DAOINE ÓGA...

- Níos mó spásanna saor ó alcól/ciúna do dhaoine óga LGBTI+
- Níos mó spásanna sábháilte – spásanna cuimsitheacha agus eisiacha laistigh den phobal níos fairsinge i láithreacha inrochtana
- Níos mó leithris agus seomraí athraithe ilinscne
- Níos mó seirbhísí agus spásanna i gceantair thuaithe
- Pobail níos fáiltí agus cuimsithí
- Níos mó spásanna sábháilte agus scáthchóiríochta do dhaoine óga atá eisiata ó theach an teaghlaigh

‘Ceapaim go dteastaíonn oiliúint níos fearr ó dhochtúirí ar shaincheisteanna trasinscneacha.’

Téama 3: Feasacht, glacadh agus cuimsiú

DÚIRT DAOINE ÓGA...

- Ionadaíocht níos dearfaí agus cuimsithí sna meáin
- Níos mó oiliúint agus oideachas feasachta i measc na sochaí
- Feasacht a mhúscailt ar steiréitíopaí diúltacha agus timpeallachtaí níos tacúla a chruthú
- Oideachas a chur ar an bpobal i gcoitinne ar inscne, gnéasacht agus saincheisteanna neamh-dhénártha agus úsáid forainmneacha
- Ildirdhealú a bhaint sa spórt do dhaoine trasinscneacha

‘Feasacht a mhúscailt ar steiréitíopaí diúltacha agus timpeallachtaí níos tacúla a chruthú.’

Ar leanúint

Téama 4: Athchóiriú dlíthiúil**DÚIRT DAOINE ÓGA...**

- Reachtaíocht shoiléir coireacht fuatha a thabhairt isteach agus a chur i bhfeidhm
- Neamh-dhénártha a chuimsiú laistigh den Acht um Inscne a Aithint
- Aithint fheabhsaithe aitheantais do dhaoine faoi 18 mbliana
- Simpliú an phróisis ina n-athraítear ainm duine
- Bacainní dlíthiúla a bhaint atá i leith uchtála, altramú agus máthairionadaíochta
- Reachtaíocht chun leithris ilinscne a sholáthar
- Reachtaíocht níos cosaintí a thabhairt isteach do dhaoine LGBTI+, e.g. a iarraidh ar eagraíochtaí reiligiúnacha cloí leis an Acht um Dhífhostú Éagórach, 1977–2015

Téama 5: Sláinte agus folláine**DÚIRT DAOINE ÓGA...**

- Cúram sláinte níos cuimsithí do dhaoine neamh-dhénártha
- Athchóiriú mór a dhéanamh ar an gcóras cúram sláinte trasinscneach
- A chinntiú go gcuirtear oiliúint feasachta ar LGBTI+ ar an bhfoireann cúram sláinte go léir
- Feabhas a chur ar rochtain ar sheirbhísí meabhairshláinte
- Feabhas a chur ar sheirbhísí sláinte gnéasaí
- An gá a bhaint atá le toiliú tuismitheora chun teacht ar sheirbhísí

Téama 6: An Pobal LGBTI+**DÚIRT DAOINE ÓGA...**

- Seirbhísí feabhsaithe LGBTI+ do dhaoine óga atá ‘tagtha amach’ nó ag teacht amach
- Oiliúint feasachta ar neamhord de chuid speictream an uathachais (ASD) agus spásanna a thacaíonn le ASD
- Níos mó spásanna sóisialta LGBTI+ i rith an lae agus atá saor ó alcól
- Dúshlán a chur faoi steiréitopaí laistigh den phobal
- Bearnaí idir an ghlúin níos sine agus níos óige LGBTI+ a líonadh
- Comhoibriú níos mó laistigh de ghrúpaí LGBTI+ agus idir gach grúpa óige agus pobalbhunaithe

Céim 3: Comhairliúchán le Páirtithe Leasmhara agus Gairm Oscailte ar Aighneachtaí Scríofa

Fostaíodh príomhpháirtithe leasmhara eile trí mheascán de chomhairliúcháin ghrúpa agus aighneachtaí scríofa. D'fhreastail thart ar 90 ionadaí ó Ranna Rialtais, Gníomhaireachtaí Stáit, eagraíochtaí spóirt, comhlachtaí oideachais, eagraíochtaí meabhairshláinte, eagraíochtaí óige agus eagraíochtaí LGBTI+ ar imeacht mór comhairliúcháin a cuireadh ar bun i dTeach Farmleigh i Meitheamh 2017. Anuas air sin, rinne 34 eagraíocht aighneachtaí scríofa leis an Straitéis Óige Náisiúnta LGBTI+ i ndiaidh gairm oscailte i nDeireadh Fómhair 2017.

Ghlac comhairliúchán agus rannpháirtíocht leanúnach leis an gCoiste Maoirseachta agus an Grúpa Comhairleach Óige príomhról, chomh maith, i bpróiseas forbartha na straitéise.

Céim 4: Forbairt na *Straitéise Óige Náisiúnta LGBTI+*

Forbraíodh an *Straitéis Óige Náisiúnta LGBTI+* trí aschur a thabhairt le chéile ó gach ceann de na céimeanna thuas, agus dhírigh sé ar ghníomhartha agus amscálaí cruinne agus intomhaiste a shainaithint chun na spriocanna agus cuspóirí seo a bhaint amach.

D'eascair gur forbraíodh trí sprioc (faoi mar a leagtar amach thíos), 15 chuspóir, agus 59 gníomh as an obair seo :

1. **Timpeallacht shábháilte, thacúil agus chuimsitheach a chruthú do dhaoine óga LGBTI+**
2. **Feabhas a chur ar shláinte fhisiciúil, mheabhrach agus ghnéasach daoine óga LGBTI+**
3. **An timpeallacht taighde agus sonraí a fhorbairt chun tuiscint níos fearr a fháil ar shaol daoine óga LGBTI+**

Tá na spriocanna seo leagtha amach le níos mó sonraí i míreanna thíos na *Straitéise* seo. Léiríonn agus tacaíonn comhairliúcháin éigin tosaigh le gach sprioc ina léirítear cineál an plé i measc chomhaltaí an Choiste Maoirseachta, agus an t-aiseolas á chur san áireamh a fuarthas ó dhaoine óga sna comhairliúcháin.

Nuair a lorgaíodh chun spriocanna agus cuspóirí na *Straitéise Óige Náisiúnta LGBTI+* a bhaint amach, sainaithníodh roinnt gníomhartha. Forbraíodh na gníomhartha seo ar aon dul le príomhstraitéisí agus príomhbheartais i Ranna Rialtais agus rinneadh iad a chuíchóiriú trí phróiseas plé agus comhairliúcháin dhéthaobhaigh leis na Ranna agus Gníomhaireachtaí Rialtais ábhartha a bheidh freagrach as a soláthar.

Sannadh 'úinéir' do gach gníomh, agus sainaithníodh 'comhpháirtithe' ábhartha soláthair, chomh maith. Rinneadh an amlíne chun gníomhartha a chur i bhfeidhm a chéimniú i gcaitheamh fhad trí bliana na *Straitéise*.

Ceadóidh seo tús áite a thabhairt do phríomhghníomhartha cumasaithe a luaithe agus is féidir, agus an bhunchloch á leagan do dhul chun cinn i limistéir eile.

Misean

Is é ár misean a chinntiú go mbíonn gach duine óg LGBTI+ infheicthe, go léirítear ardmheas orthu agus go gcuirtear iad san áireamh.

Fís

Tá an Straitéis Óige Náisiúnta LGBTI+ ailínithe le fís *Torthaí Níos Fearr, Todhchaí Níos Gile* atá meáite ar an méid seo a leanas a dhéanamh:

‘An tír bheag is fearr a dhéanamh d’Éirinn le fás aníos inti agus le clann a thógáil inti, agus ina léirítear meas ar agus ina gcosnaítear agus ina gcomhlíontar chearta na leanaí agus na ndaoine óga go léir; ina n-éistear lena nglórtha agus ina dtacaítear leo chun a gcumas uasta a bhaint amach anois agus amach anseo.’

Déanfaidh an Straitéis an méid seo a leanas, chomh maith:

- Timpeallachtaí agus seirbhísí a fheabhsú do dhaoine óga LGBTI+
- Tacú le hoiliúint níos fearr do ghairmithe a dhéanann idirchaidreamh le daoine óga LGBTI+
- A chinntiú go gcuirtear i bhfeidhm beartais frithbhulaíochta agus dul i ngleic le hidirdhealú frith-LGBTI+
- Dul i ngleic le sláinte agus folláine daoine óga LGBTI+
- An reachtaíocht a fhairsingiú chun daoine óga LGBTI+ a chuimsiú agus a chosaint
- Fianaise agus sonraí a ghiniúint chun tuiscint a fháil ar shaol daoine óga LGBTI+

Luachanna

I measc na gcroíluachanna a bhuntacaíonn leis an Straitéis seo a imríonn tionchar ar conas a bhainimid torthaí amach, tá an méid seo a leanas:

Cuimsitheacht: Tacaímid le domhan a chuireann fáilte roimh éagsúlacht agus a chuireann sochaí chomhtháite agus thacúil chun cinn.

Comhionannas: Déanaimid ceiliúradh ar dhifriocht agus tacaímid le comhdheiseanna do dhaoine óga LGBTI+ a chumasaíonn iad chun a gcumas a bhaint amach.

Cearta: Cuirimid an ceart chun cinn a bheith LGBTI+ i dtimpeallacht shábháilte atá saor ó dhiúltachas agus a thacaíonn le saoirse tuairimíochta.

Cumasú: Cothaímid le timpeallacht ina dtacaítear le daoine óga LGBTI+ agus ina spreagtar iad chun comhtháirgeadh agus comhpháirtíocht a dhéanamh ar thionscnaimh.

Meas: Caithimid le gach duine óg LGBTI+ le meas trí mheas a léiriú ar dhifriochtaí agus roghanna daoine, foghlaim ónár bpiaraí agus an bhearna idirghlúine a líonadh.

Dearfach: Cuirimid comhléiriú ratha chun cinn i measc an phobail LGBTI+, agus déanaimid na buanna beaga a scairteadh an méid céanna a scairtimid na buanna móra.

Glacadh: Spreagaimid gach duine óg LGBTI+ chun iad féin a léiriú go hoscailte agus aithint roghanna daoine a chur chun cinn (e.g. forainmneacha) d’fhonn gurb eol dóibh go nglacfar leo sa timpeallacht shábháilte agus chuimsitheach.

Spríocanna Straitéiseacha don bhliain 2020

Sainithníodh trí spríoc straitéiseacha chun tacú le fíorú fhís na *Straitéise Óige Náisiúnta LGBTI+* a fhad le 2020. Tá na spríocanna seo ailínithe le cúig thoradh náisiúnta *Torthaí Níos Fearr, Todhchaí Níos Gile* agus tá siad uailmhianach go riachtanach chun tionchar mór a bhaint amach do shaol agus folláine daoine óga LGBTI+ in Éirinn.

SPRIOC 1

Timpeallacht shábháilte, thacúil agus chuimsitheach a chruthú do dhaoine óga LGBTI+

SPRIOC 2

Feabhas a chur ar shláinte fhisiciúil, mheabhrach agus ghnéasach daoine óga LGBTI+

SPRIOC 3

An timpeallacht taighde agus sonraí a fhorbairt chun tuiscint níos fearr a fháil ar shaol daoine óga LGBTI+

Dathchódú

Tá na cuspóirí dathchódaithe le hailíniú le torthaí náisiúnta BOBF nó an chaoi go bhfuil siad trasghearrthach a thabhairt le fios.

Ailíniú Straitéiseach

Forbraíodh na gníomhartha sa Straitéis ar aon dul le roinnt straitéisí agus beartas i Roinn Rialtais eile, iad siúd a liostaítear thíos ina measc ach gan bheith teoranta dóibh:

An Roinn Oideachais agus Scileanna

- Athbhreithniú ar Oideachas Caidrimh agus Gnéasachta (RSE)
- Plean Gníomhaíochta um Bulaíocht 2013
- *An Straitéis Breisoideachais agus Oiliúna 2014-2019*
- An Bille Oideachais (Cairt Tuismitheoirí agus Mic Léinn), 2016

An Roinn Gnóthaí Fostaíochta agus Coimirce Sóisialaí

- Athbhreithniú ar an Acht um Insce a Aithint, 2015

An Phríomh-Oifig Staidrimh (an POS)

- Daonáireamh 2021

An Roinn Sláinte

- *Éire Shláintiúil – Creat um Shláinte agus Folláine Fheabhsaithe 2013-2020*
- *An Straitéis Sláinte Ghnéis Náisiúnta 2015-2020*
- *Ráiteas Straitéise 2016-2019*
- *Diobháil a Laghdú, Tacú le hAthshlánú 2017-2025*
- *Tuarascáil an Tascfhórsa Náisiúnta Meabhairshláinte Óige 2017*

An Oifig Náisiúnta um Fhéinmharú a Chosc

- *Straitéis um Fhéinmharú a Chosc Connecting for Life 2015-2020*

SPRIOC 1:**IMPEALLACHT SHÁBHÁILTE, THACÚIL AGUS CHUIM-SITHEACH A CHRUTHÚ DO DHAOINE ÓGA LGBTI+*****Breithnithe an Choiste Maoirseachta***

Tá feabhas ag teacht ar eispéiris laethúla daoine óga LGBTI+. Braitheann sábháilteacht, tacúlacht agus uileghabhálacht a dtimpeallachtaí ar

ailtí agus rannpháirtithe sna timpeallachtaí siúd. Tá tír á cruthú ag infheictheacht mhéadaitheach daoine LGBTI+, feasacht mhéadaitheach ar chearta LGBTI+, agus athruithe dearcaidh ar an tsochaí i gcoitinne nach n-aithneodh go leor daoine LGBTI+ níos sine in Éirinn.

á daoine óga ag teacht amach níos luaithe, tá sraith fhairsing d'eiseamláirí ar fáil dóibh, is féidir leo teacht ar fhaisnéis faoi ghnéasacht agus caidreamh, agus cumarsáid a dhéanamh le piaraí a bhfuil an dearcadh céanna acu gach áit timpeall an domhain. D'inis na teachtaireachtaí a fuarthas ón bpróiseas comhairliúcháin dúinn faoi eispéiris saoil daoine óga LGBTI+. Chualamar scéalta faoi scoileanna agus tionscnaimh thacúla, an rannchuidiú a dhéanann grúpaí óige LGBTI+ le saol daoine óga, agus luach cumann LGBTI+ ar thríú leibhéal, anuas ar thionscnaimh ar nós Oiliúint 'Pink'.

Le chéile, oibreoidh na cuspóirí agus na gníomhartha a bhaineann leis an sprioc seo i dtreo feabhsú leanúnach spásanna tacúla agus cuimsitheacha do dhaoine óga LGBTI+ as gach cúlra. Samhlaítear sa Straitéis seo todhchaí ina dtacaítear go fairsing le daoine óga LGBTI+ agus ina mbíonn muinín acu a rogha ruda a dhéanamh agus páirt ghníomhach a ghlacadh i ngach gné den tsochaí gan eagla a bheith orthu roimh chiapadh agus idirdhealú.

Tá roinnt samplaí ann de scoileanna a chruthaíonn agus a ghlacann páirt i dtionscnaimh a gceapann daoine óga LGBTI+ go bhfuil siad fíorthacúil. Is tábhachtach a thabhairt faoi deara cad agus cén áit a bhfuil ag éirí go maith leis, agus cur leis an rath sin. Imríonn luach a léiriú ar éagsúlacht agus cuimsiú a chur chun cinn i scoileanna tionchar mór ar an scoil ina hiomláine, agus cruthaíonn sé atmaisféar inar féidir le daoine óga LGBTI+ agus a bpiaraí sármhaitheas a bhaint amach agus tacú lena chéile.

Luadh pátrúnacht reiligiúnach agus/nó éiteas scoileanna, áfach, arís eile mar rud a chruthaíonn fadhb do dhaoine óga LGBTI+. Léirigh siad gur mian leo, arís agus arís eile, go méadaítear an líon scoileanna neamh-shainchreidmheacha agus il-sainchreidmheacha. Ní féidir neamhaird a thabhairt ar thionchar meonta neamhthacúla i dtreo homaighnéasachais agus saincheisteanna trasinscneacha i dtír ina mbíonn líon mór bunscoileanna agus iar-bhunscoileanna faoi phátrúnacht reiligiúnach i gcónaí. Braitear ar chur chuige 'scoil-go-scoil', ina mbíonn meon cuimsitheach, oscailte agus ceiliúrtha i dtreo éagsúlacht aitheantais inscne agus ghnéasacha curtha chun cinn ag daoine aonair, seachas beartas. Níl seo cabhrach le duine óg LGBTI+ ach má tá siad i scoil ina mbíonn an meon sin i gcónaí. Tá daoine óga LGBTI+ ag éileamh go ndearbhaítear nach n-imríonn an scoil tionchar diúltach orthu.

Ba cheart cumas scoileanna chun tabhairt faoi thionscnaimh frithbhulaíochta LGBTI+ a mhéadú, chomh maith, agus ba cheart go mbeadh feasacht níos mó ar an díobháil is féidir le

'Is gá don oideachas a bhaineann leis an bpobal LGBTI+ a bheith caighdeánaithe ar fud na hearnála oideachais chun oideachas comhionann a chur ar gach scoláire agus an deis a thabhairt dóibh a bheith curtha ar an eolas, gan aird ar éiteas reiligiúnach na scoile.'

bulaíocht bunaithe ar aitheantas a dhéanamh, anuas ar a thábhachtaí atá idirghabháil thacúil ar leibhéal aonair agus struchtúrach. Tá baol níos mó ann go bhfágfaidh daoine óga an scoil go luath a bhí thíos le bulaíocht nó idirdhealú agus nach bhfuil teacht acu ar idirghabháil ar scoil. Tá comhchoibhneas dlúth idir an leibhéal de ghnóthachtaí oideachais agus dífhostaíocht, agus baineann leibhéal dífhostaíochta thart ar 70% ina measc siúd a fhágann an scoil go luath⁴³. Ba cheart scoileanna a thugann sampla le ceannaireacht

a ardmholadh agus a cheiliúradh, agus féadfaidh scoileanna eile foghlaim óna gcur chuige. Ábhar mór spéise sa chás seo í meicníocht na gcomhaontas inscne agus gnéasach (GSAanna) agus a mhacasamhail de thionscnaimh.

Ar an gcuma chéanna, nuair a thagann daoine óga ar sheirbhísí leasa agus coimirce, is tábhachtach go mbíonn na seirbhísí siúd íogair i dtaobh saincheisteanna agus aitheantais LGBTI+. Baineann tábhacht, ar an gcuma chéanna, le lionsa LGBTI+ do dhaoine óga nuair a bhíonn siad ag teacht ar sheirbhísí sláinte gnéasaí, agus chun leanúint le gníomhartha leanúnacha reatha cliniciúla maidir le VEID agus

'Ná dearmad daoine óga LGBTQI+ faoin tuath! Táimid anseo, agus caithfidh ár bpobail a bheith sábháilte dúinn le cónaí iontu.'

STlanna anuas ar thacaíocht iardhiagnóis a sholáthar do dhaoine óga LGBTI+. Ba cheart tacú le seirbhísí comhairleoireachta a chuimsíonn mic léinn LGBTI+ i gcoláistí agus Institiúidí Ardoideachais. Caithfear soláthairtí a dhéanamh, chomh maith, do dhaoine óga a d'fhéadfadh bheith thíos le hidirdhealú i mbreis agus limistéar amháin, ar nós an lucht siúil, imirceach agus mionlaigh eile.

Luadh grúpaí óige LGBTI+ arís agus arís eile amhail tionchar fíordhearfach a imirt ar shaol daoine óga LGBTI+. Ba cheart tacú leis na grúpaí agus eagraíochtaí seo le cistiú méadaithe agus ba cheart cabhrú leo a gcumas a fhás.

Ciallaíonn cuimsiú a bhaint amach agus timpeallachtaí sábháilte agus tacúla a chruthú an deighilt uirbeach/tuaithe a líonadh i dtaobh soláthar seirbhísí agus rochtain ar sheirbhísí. Bíonn teacht ag daoine óga LGBTI+ i mBaile Átha Cliath ar níos mó seirbhísí ná iad siúd lasmuigh den phríomhchathair. Shainnithin daoine óga LGBTI+ an cumas chun an deighilt seo a líonadh ar bhealaí éagsúla; idir acmhainní na seirbhísí reatha a fhorbairt taobh amuigh de Bhaile Átha Cliath agus iompar a sholáthar do na seirbhísí siúd, agus é mar sprioc go mbíonn teacht ag gach duine óg LGBTI+ sa tír ar na seirbhísí agus tacaíochtaí a theastaíonn uathu gan aird ar an áit a gcónaíonn siad.

Is iomaí deis atá ann chun cur leis an méid a bhfuil ag éirí leis, agus le dul chun cinn a rinneadh le déanaí i sochaí na hÉireann – go háirithe i ndáil le meonta a thrú, Comhionannas Pósta a thabhairt isteach, an tAcht um Inscne a Aithint agus Aisghairm an Ochtú Leasú – agus is tábhachtach caitheamh leo seo mar ghnéithe nasctha d'athrú sóisialta níos fairsinge a bhfuil saol daoine óga LGBTI+ á bhfeabhsú acu. Nuair a bhíonn limistéir ar leith den reachtaíocht á leasú nó nuair a bhíonn beartais á nuashonrú, ba cheart daoine óga LGBTI+ a thabhairt san áireamh i bhforbairt na hoibre seo. Luaitear go n-imríonn tacaíocht gutha nó infheicthe le saincheisteanna LGBTI+ a thaispeáint tionchar dearfach

'Is fusa teacht amach anois ná mar a bhí sé blianta ó shin a bhuíochas le timpeallacht níos céimnithí in Éirinn.'

ar fholláine mhothúchánach daoine óga, agus ar an ábhar sin, méadaíonn sé infheictheacht agus tacaíocht infheicthe. Faoi mar a shonraítear sna tionscnaimh chumarsáide agus feasachta a bheartaítear, meicníocht ísealchostais, ardtionchair é seo chun feabhas a chur ar timpeallachtaí chomh maith le hathrú dearfach sóisialta a chur chun cinn.

Chun an sprioc seo a bhaint amach, déanfaimid an méid seo a leanas:

Cuspóir 1	Timpeallacht níos tacúla agus cuimsithí a chruthú do dhaoine óga LGBTI+ i suíomhanna oideachais fhoirmiúil
Cuspóir 2	Timpeallachtaí sábháilte a chruthú do dhaoine óga LGBTI+
Cuspóir 3	Gach seirbhís don ógra a dhéanamh níos cuimsithí do dhaoine óga LGBTI+ agus seirbhísí inrochtana LGBTI+ don ógra a sholáthar go náisiúnta
Cuspóir 4	Deis chomhionann fostaíochta agus timpeallacht oibre chuimsitheach a chinntiú do dhaoine óga LGBTI+
Cuspóir 5	Timpeallacht níos tacúla agus níos cuimsithí a sholáthar a spreagann ionadaíocht agus rannpháirtíocht dhearfach LGBTI+ sa chultúr, sa tsochaí agus sa spórt, agus a laghdaíonn an stiogma LGBTI+
Cuspóir 6	Tacaíochtaí a leathnú agus a fhorbairt do thuismitheoirí agus teaghlaigh daoine óga LGBTI+
Cuspóir 7	Bearta forbartha acmhainní a sholáthar i measc soláthraithe seirbhíse chun feabhas a chur ar a dtuiscint ar, agus a gcumas chun idirchaidreamh a dhéanamh le, daoine óga LGBTI+
Cuspóir 8	Dul i ngleic le bearnaí sa reachtaíocht agus i mbeartais reatha agus cuimsiú daoine óga LGBTI+ a chinntiú sa reachtaíocht agus i bhforbairt beartais amach anseo
Cuspóir 9	Dul i ngleic le scoilteadh i gcistiú agus líonrú tacaíochta eagraíochtaí chun oibriú go comhoibritheach
Cuspóir 10	Timpeallacht chuimsitheach fhisiciúil a sholáthar do dhaoine óga trasinscneacha agus idirghnéasacha

Bainfeair na cuspóirí seo amach trí na príomhghníomhartha seo a leanas a fhíorú:

Sprioc 1: Timpeallacht shábháilte, thacúil agus chuimsitheach a chruthú do dhaoine óga LGBTI+						
Tag.	Gníomh	Freagracht		Amlíne		
		Príomheagraíocht	Comhpháirtí	2018	2019	2020
Cuspóir 1: Timpeallacht níos tacúla agus cuimsithí a chruthú do dhaoine óga LGBTI+ i suíomhanna oideachais fhoirmiúil						
1(a)	Scoileanna a spreagadh chun beartas scoile iomláine a fhorbairt le cuimsiú daoine óga LGBTI+ a chinntiú, agus aird ar leith ar dheiseanna a fhiosrú chun saol cuí LGBTI+ a chuimsiú sa churaclam múinteoireachta mar chuid d'athbhreithniú ar churaclam leibhéal bhunscoile agus sraithe sinsearaí araon. Beidh ar scoileanna dul i gcomhairle le tuismitheoirí agus mic léinn ar gach beartas scoile, beartas éide scoile ina measc.	An Roinn Oideachais agus Scileanna	Gach comhpháirtí oideachais, ionadaithe mic léinn ina measc	✓	✓	✓
1(b)	Athbhreithniú agus nuashonrú a dhéanamh ar thacaíochtaí forbartha gairmiúla do mhúinteoirí chun Straitéis Óige LGBTI+ a chur i gcountas.	An Roinn Oideachais agus Scileanna	An tSeirbhís um Fhorbairt Ghairmiúil do Mhúinteoirí (PDST) JCT	✓	✓	✓
1(c)	Tabhairt faoi mheastóireacht théamach ar Oideachas Sóisialta Pearsanta agus Sláinte (OSPS) (oideachas caidrimh agus gnéasachta (RSE) ina measc) agus an cultúr gaolmhar cuimsithe i scoileanna agus tuarascáil ilchodach a fhoilsiú. Rachaidh an mheastóireacht i ngleic le gach gné den chlár sin, conas a chaitear le saincheisteanna saghsanna éagsúla de ghnéasacht agus saghsanna éagsúla d'inscne.	An Roinn Oideachais agus Scileanna		✓	✓	
1(d)	Ardchaighdeán de cheannaireacht LGBTI+ a choimeád laistigh d'institiúidí tríú leibhéal.	Institiúidí Ardoideachais	USI, An tÚdarás um Ard-Oideachas	✓	✓	✓
1(e)	Samhail fhianaisebhunaithe piarthacaíochta atá dírithe ar mhic léinn a fhorbairt agus triail phiólótach a bhaint aisti do dhaoine LGBTI+ agus a gcomhaontais laistigh d'iar-bhunscoileanna.	An Roinn Oideachais agus Scileanna		✓	✓	✓

Ar leanúint

Sprioc 1: Timpeallacht shábháilte, thacúil agus chuimsitheach a chruthú do dhaoine óga LGBTI+

Tag.	Gníomh	Freagracht		Amlíne		
		Príomheagraíocht	Comhpháirtí	2018	2019	2020
1(f)	Forbrófar teimpléad beartais ar chuimsiú LGBTI+ agus béim ar leith ar dhaoine trasinscneacha agus idirghnéasacha a dhéantar a oiriúnú agus a ghlacadh i measc na seirbhísí soláthair Breisoideachais agus Oiliúna (BOO) go léir.	Boird Oideachais agus Oiliúna Éireann	Institiúidí BOO, USI, an Roinn Oideachais agus Scileanna		✓	
1(g)	Tacú le tionscnaimh múscaille feasachta a bhaineann go sonrach le LGBTI+ atá faoi stiúir mic léinn in Institiúidí Ardoideachais agus Institiúidí Breisoideachais agus Oiliúna (BOO). D'fhéadfaí a áireamh leis na tionscnaimh siúd Oiliúint Pink agus Purple.	Aontas na Mac léinn in Éirinn Boird Oideachais agus Oiliúna Éireann	Institiúidí tríú leibhéal agus Institiúidí BOO, an tÚdarás um Ard-Oideachas, an Roinn Oideachais agus Scileanna, Solas	✓	✓	✓

Cuspóir 2: Timpeallachtaí sábháilte a chruthú do dhaoine óga LGBTI+

2(a)	Tús a chur le cur i bhfeidhm moltaí Chigireacht an Gharda Síochána chun ról oifigeach idirchaidrimh LGBTI+ a aischur sa Garda Síochána. Ba cheart go mbeadh beirt oifigigh idirchaidrimh LGBTI+ oilte, ar a laghad, i ngach Roinn den Garda Síochána.	An Garda Síochána	Eagraíocht Neamhrialtasach agus comhpháirtithe san earnáil óige	✓	✓	✓
2(b)	Comhairliúchán agus idirchaidreamh le déanamh ag Comhchoistí Póilíneachta le heagraíochtaí LGBTI+ agus gníomhartha a chur san áireamh chun dul i ngleic le saincheisteanna LGBTI+ ina bpleananna.	Comhchoistí Póilíneachta	An tÚdarás Póilíneachta, an Garda Síochána, an Ghníomhaireacht Bainistíochta Rialtais Áitiúil, Líonraí Rannpháirtíochta Poiblí, Údaráis Áitiúla agus Comhairlí na nÓg	✓	✓	✓
2(c)	Bailiú sonraí faoi choireanna a bhaineann le LGBTI+ a chumasú trí chóras PULSE chun bailiú sonraí maidir le coireanna a bhaineann le LGBTI+ a sheoladh ar aghaidh.	An Garda Síochána	An Roinn Dlí agus Cirt agus Comhionannais	✓	✓	✓
2(d)	Bailiú sonraí faoi choireanna a bhaineann le LGBTI+ a sheoladh ar aghaidh.	An Garda Síochána Seirbhís Anailíse an Gharda Síochána	An Roinn Dlí agus Cirt agus Comhionannais, an Phríomh-Oifig Staidrimh	✓	✓	✓

Sprioc 1: Timpeallacht shábháilte, thacúil agus chuimsitheach a chruthú do dhaoine óga LGBTI+						
Tag.	Gníomh	Freagracht		Amlíne		
		Príomheagraíocht	Comhpháirtí	2018	2019	2020
2(e)	<p>Oibriú leis na Gníomhaireachtaí Stáit ábhartha lena chinntiú go bhforbraítear critéir agus caighdeán chomhlíonta agus go gcuirtear i bhfeidhm iad d'ionaid fáiltithe ionaid agus ionaid chóiríochta do dhaoine a lorgaíonn nó a ndeonaítear cosaint idirnáisiúnta dóibh.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Bearta a chur i bhfeidhm lena chinntiú go mbíonn na hionaid seo cuimsitheach i dtaobh daoine óga LGBTI+, agus saincheisteanna trasinscneacha, go háirithe, á dtabhairt san áireamh. • Tacaíocht a sholáthar a bhaineann le líomhaintí homafóbacha agus trasfhóbacha a dhéanann dídeanaithe/iarrthóirí tearmainn sna hionaid seo. • Tacaíocht a sholáthar dóibh siúd a d'fhéadfadh bheith thíos le bulaíocht nó ciapadh homafóbach nó trasfhóbach nó é sin a thabhairt le fios ina dtír thionscnaimh. 	An Roinn Dlí agus Cirt agus Comhionannais (an IPO agus an IPAT ina measc)	Bainisteoirí agus foireann ionad cóiríochta Tusla (do mhionaoisigh neamhthionlactha)	✓	✓	✓
2(f)	Seirbhísí agus grúpaí LGBTI+ reatha don ógra a mhapáil chun feacht ar na seirbhísí seo a mhéadú agus breithniú a dhéanamh ar spásanna sábháilte neamhalcólacha a sholáthar atá cuimsitheach i dtaobh daoine óga LGBTI+.	An Roinn Leanaí agus Gnóthaí Óige Boird Oideachais agus Oiliúna Éireann	An Roinn Forbartha Tuaithe agus Pobail, gach seirbhís don ógra, soláthraithe príobháideacha agus caiféanna óige, agus soláthraithe áineasa ina measc, Údarás Áitiúla	✓	✓	
Cuspóir 3: Gach seirbhís don ógra a dhéanamh níos cuimsithí do dhaoine óga LGBTI+ agus seirbhísí inrochtana LGBTI+ don ógra a sholáthar go náisiúnta						
3(a)	A chinntiú go mbíonn beartas ag gach seirbhís don ógra a fhaigheann cistiú poiblí ar chuimsiú daoine óga LGBTI+.	An Roinn Leanaí agus Gnóthaí Óige	Comhairle Náisiúnta na nÓg	✓	✓	✓
3(b)	Dul i ngleic le bearnaí sa soláthar, agus aird ar leith ar rochtain ar sheirbhísí agus grúpaí i gceantair thuaithe.	An Roinn Leanaí agus Gnóthaí Óige	Coiste Seirbhísí do Dhaoine Óga agus Leanaí agus an earnáil óige	✓	✓	✓

Ar leanúint

Sprioc 1: Timpeallacht shábháilte, thacúil agus chuimsitheach a chruthú do dhaoine óga LGBTI+

Tag.	Gníomh	Freagracht		Amlíne		
		Príomheagraíocht	Comhpháirtí	2018	2019	2020
Cuspóir 4: Deis chomhionann fostaíochta agus timpeallacht oibre chuimsitheach a chinntiú do dhaoine óga LGBTI+						
4(a)	<p>Faisnéis agus treoirínte a sholáthar d'fhostaithe leis an méid seo a leanas a dhéanamh:</p> <ul style="list-style-type: none"> A mheabhrú dóibh a n-oibleagáidí maidir le comhionannas agus dlíthe frith-idirdhealaithe. Comhairle a thabhairt ar bhealaí chun timpeallacht shábháilte agus thacúil oibre a sholáthar do dhaoine LGBTI+, go háirithe maidir le daoine trasinscneacha. 	An Roinn Dlí agus Cirt agus Comhionannais	Eagraíocht Neamhrialtasach agus comhpháirtithe san earnáil óige, Comhdháil na gCeardchumann, An Roinn Gnó, Fiontar agus Nuálaíochta, an CCÁO			✓ ✓
4(b)	Faisnéis treorach a fhorbairt do dhaoine óga trasinscneacha chun tacú lena rannpháirtíocht leanúnach san ionad oibre, go háirithe fad a bhíonn siad ag aistriú.	An Roinn Dlí agus Cirt agus Comhionannais	Eagraíocht Neamhrialtasach agus comhpháirtithe san earnáil óige, Comhdháil na gCeardchumann, An Roinn Gnó, Fiontar agus			✓ ✓
4(c)	Faisnéis faoi Bhreisoideachas agus Oiliúint a fhorbairt agus a scaipeadh atá dírithe ar dhaoine óga LGBTI+ a bhféadfadh gur fhág siad an scoil go luath lena chinntiú gur féidir leo deiseanna a thapú a éascaíonn iad chun athimeascadh ar ais sa scoil, leanúint ar aghaidh le Breisoideachas agus Oiliúint agus/nó isteach san ionad oibre.	Boird Oideachais agus Oiliúna Éireann	An Roinn Oideachais agus Scileanna, Solas, Eagraíocht Neamhrialtasach agus comhpháirtithe san earnáil óige			✓ ✓ ✓

Sprioc 1: Timpeallacht shábháilte, thacúil agus chuimsitheach a chruthú do dhaoine óga LGBTI+						
Tag.	Gníomh	Freagracht		Amlíne		
		Príomheagraíocht	Comhpháirtí	2018	2019	2020
Cuspóir 5: Timpeallacht níos tacúla agus níos cuimsithí a sholáthar a spreagann ionadaíocht agus rannpháirtíocht dhearfach LGBTI+ sa chultúr, sa tsochaí agus sa spóirt, agus a laghdaíonn an stiogma LGBTI+						
5(a)	Marcóir poiblí aitheantais a fhorbairt do chumainn spóirt, comhlachtaí cultúrtha, eagraíochtaí ealaíon, grúpaí óige agus gnólachtaí lena dtacaíocht a dhearbhu le héagsúlacht, cuimsiú agus tacaíocht phoiblí le LGBTI+ a léiriú go hinfheicthe.	An Roinn Leanaí agus Gnóthaí Óige An Roinn Dlí agus Cirt agus Comhionannais	Eagraíocht Ne-amhrialtasach agus comhpháir-tithe san earnáil óige, gnólachtaí, eagraíochtaí óige, IBEC/Gnóthais Bheaga agus Mheánacha na hÉireann (ISMEanna), institiúidí oi-deachais, Comhdháil na gCeardchumann (ICTU), an Roinn Iompair, Tu-rasóireachta agus Spóirt, comhlachtaí spóirt, ea-graíochtaí ealaíon agus an earnáil óige (NYCI)	✓	✓	✓
5(b)	Beartas agus treoirlínte a fhorbairt, bunaithe ar dhea-chleachtas idirnáisiúnta, chun tacú le cuimsiú daoine óga LGBTI+ sa spóirt. Ba cheart go n-áirítear leo seo: <ul style="list-style-type: none"> • Meicníocht chun tacú le rannpháirtíocht leanúnach daoine óga LGBTI+ sa spóirt ar gach leibhéal. • Treoir maidir le tacú le dul chun cinn daoine LGBTI+ chun páirt a ghlacadh ar ardleibhéil/leibhéil ghairmiúla. • Aird ar leith a thabhairt do chuimsiú daoine óga trasinscneacha agus idirghnéasacha • i ngníomhaíochtaí spóirt. 	An Roinn Iompair, Turasóireachta agus Spóirt	Spóirt Éireann, Comhlachtaí Rialaithe Náisiúnta spóirt agus eagraíochtaí spóirt LGBTI+	✓	✓	✓

Sprioc 1: Timpeallacht shábháilte, thacúil agus chuimsitheach a chruthú do dhaoine óga LGBTI+

Tag.	Gníomh	Freagracht		Amlíne		
		Príomheagraíocht	Comhpháirtí	2018	2019	2020
5(c)	<p>Feachtas cumarsáide a fhorbairt chun éagsúlacht a chur chun cinn, faisnéis a sholáthar agus feasacht a mhúscailt ar acmhainní LGBTI+ agus iompar ina lorgaítear cabhair a chur chun cinn. Áireofar leis seo:</p> <ul style="list-style-type: none"> An éagsúlacht a chur chun cinn arb ann di laistigh de theaghlaigh amach ón ngnáth-steiréitíopa teaghlaigh. Daoine óga LGBTI+ a spreagadh chun aire a thabhairt dá meabhairshláinte, an stiogma a laghdú agus deireadh a chur le cosc maidir le meabhairshláinte. Íomhánna dearfacha de dhaoine LGBTI+ a léiriú a dhéanann gnáthrud de LGBTI+ agus dúshlán a chur faoi steiréitíopaí diúltacha. Feachtas feasachta laistigh den phobal a fhorbairt. onadaíocht dhearfach do dhaoine LGBTI+ a thabhairt chun solais sa spórt, cultúr agus sa tsochaí. 	An Roinn Leanaí agus Gnóthaí Óige	Tusla, FSS, NYCI, eagraíochtaí neamhrialtasacha agus comhpháirtithe ábhartha san earnáil óige, Spórt Éireann	✓	✓	✓
5(d)	Clár ceannaireachta a fhorbairt do cheannairí óga LGBTI+ agus do cheannairí féideartha.	An Roinn Leanaí agus Gnóthaí Óige	Eagraíocht Neamhrialtasach agus comhpháirtithe san earnáil óige, gnólachtaí, eagraíochtaí óige, IBEC/Gnóthais Bheaga agus Mheánacha na hÉireann (ISMEanna), institiúidí oideachais, Comhdháil na gCeardchumann (ICTU), comhlachtaí spóirt, eagraíochtaí ealaíon	✓	✓	✓
5(e)	Imeacht débhlíantúil náisiúnta a fhorbairt chun daoine óga LGBTI+ agus ceannairí óga a cheiliúradh go poiblí.	An Roinn Leanaí agus Gnóthaí Óige	Eagraíocht Neamhrialtasach agus comhpháirtithe san earnáil óige	✓		

Ar leanúint

Sprioc 1: Timpeallacht shábháilte, thacúil agus chuimsitheach a chruthú do dhaoine óga LGBTI+						
Tag.	Gníomh	Freagracht		Amlíne		
		Príomheagraíocht	Comhpháirtí	2018	2019	2020
5(f)	Na sonraí bliantúla a fhoilsiú faoi ghearáin a rinneadh faoi chód caighdeáin chlár an BAI, a cheanglaíonn nach mór do chraoltóirí meas a léiriú ar dhaoine agus grúpaí sa tsochaí.	Údarás Craolacháin na hÉireann	An Roinn Cumarsáide, Gníomhaithe ar son na hAeráide agus Comhshaoil	✓	✓	✓
5(g)	Clár a fhorbairt chun dul i ngleic le stiogma agus idirdhealú bunaithe ar aitheantas laistigh den phobal LGBTI+.	Eagraíochtaí Neamhrialtasacha		✓	✓	✓
Cuspóir 6: Tacaíochtaí a leathnú agus a fhorbairt do thuismitheoirí agus teaghlaigh daoine óga LGBTI+						
6(a)	Rochtain a sholáthar do thuismitheoirí agus teaghlaigh ar acmhainní agus faisnéis ar líne agus as líne, chun tacú le leanaí agus daoine óga ina dteaghlaigh nuair a thagann siad amach, bealaí sláinte trasinscní ar leith ina measc.	Tusla, Feidhmeannacht na Seirbhíse Sláinte	Eagraíocht Neamhrialtasach agus comhpháirtithe san earnáil óige, Ionaid Acmhainní Teaghlaigh	✓	✓	✓
Cuspóir 7: Bearta forbartha acmhainní a sholáthar i measc soláthraithe seirbhíse chun feabhas a chur ar a dtuiscint ar, agus a gcumas chun idirchaidreamh a dhéanamh le, daoine óga LGBTI+						
7(a)	Oiliúint fhianaisebhunaithe LGBTI+, tionscnaimh forbartha gairmiúla leanúnaí (FGL) agus treoirilínte a chur i bhfeidhm atá dírithe ar sholáthraithe seirbhíse gairmiúla agus seirbhísí don ógra, an méid seo a leanas san áireamh ach gan bheith teoranta dóibh: <ul style="list-style-type: none"> • Príomhoidí scoile, múinteoirí, comhairleoirí treorach, boird bhainistíochta, cigirí scoile, Síceolaithe Oideachais NEPS • Clár Críochnaithe Scolaíochta agus an tSeirbhís Leasa Oideachais • Ionaid Acmhainní Teaghlaigh • Gairmithe sláinte agus cúraim shóisialaigh • An Garda Síochána • Breithiúna agus seirbhísí dlí • Seirbhísí don ógra agus pearsanra líne chabhrach don ógra • Soláthraithe seirbhíse don lucht siúil • Soláthraithe seirbhíse míchumais 	An Roinn Dlí agus Cirt agus Comhionannais An Roinn Leanaí agus Gnóthaí Óige An Roinn Oideachais agus Scileanna Feidhmeannacht na Seirbhíse Sláinte Tusla	Gach Roinn/ Gníomhaireacht ábhartha agus Eagraíocht Neamhrialtasach agus comhpháirtithe san earnáil óige	✓	✓	✓

Sprioc 1: Timpeallacht shábháilte, thacúil agus chuimsitheach a chruthú do dhaoine óga LGBTI+

Tag.	Gníomh	Freagracht		Amlíne		
		Príomheagraíocht	Comhpháirtí	2018	2019	2020
	<ul style="list-style-type: none"> Soláthraithe seirbhíse do dhaoine gan dídean Comhairleoirí agus saoráidí andúile Fostóirí Comhlachtaí spóirt <p>Ba cheart go n-áireofaí le hoiliúint agus treoir díriú ar leith ar shaincheisteanna trasinscneacha agus a bhaineann le hinscne.</p>					
7(b)	Faisnéis a sholáthar a bhaineann le deiseanna Eorpacha cistithe faoi mar a thagann siad chun solais chun tacú le tionscnaimh LGBTI+.	Léargas	An Roinn Leanaí agus Gnóthaí Óige	✓	✓	✓
7(c)	Tionscnaimh choisc ar leith a sholáthar do bhulaíocht LGBTI+ bunaithe ar aitheantas i scoileanna.	An Roinn Oideachais agus Scileanna	Gach comhpháirtí oideachais, eagraíochtaí neamhrialtasacha (mar shampla, ShoutOut)	✓	✓	✓

Cuspóir 8: Dul i ngleic le bearnaí sa reachtaíocht agus i mbeartais reatha agus cuimsiú daoine óga LGBTI+ a chinntiú sa reachtaíocht agus i bhforbairt beartais amach anseo

8(a)	Breithniú a dhéanamh ar naoi bhforas an idirdhealaithe a dtugtar cuntas orthu san Acht um Stádas Comhionann agus san Acht um Chomhionannas Fostaíochta lena dheimhniú an dtugtar dóthain cosanta do dhaoine óga trasinscneacha.	An Roinn Dlí agus Cirt agus Comhionannais	Comhlachtaí fostóirí	✓	✓	✓
8(b)	Cosc a chur ar chur chun cinn nó cleachtas teiripe iompaithe ag gairmithe sláinte in Éirinn.	An Roinn Sláinte	Comhlachtaí rialála gairmithe sláinte, Comhairle na nDochtúirí Leighis, CORU (an Rialálaí Sláinte agus Cúraim Shóisialta), NMBI (Bord Altranais agus Cnáimhseachais na hÉireann)	✓	✓	
8(c)	Athbhreithniú a dhéanamh ar an reachtaíocht reatha lena shainiúint an ann d'aon bhearnaí i limistéir na coireachta fuatha agus na fuathchainte. Nuair is ann do bhearnaí, ba cheart iad a cheartú. Nuair is ann do bhearnaí, ba cheart iad a cheartú.	An Roinn Dlí agus Cirt agus Comhionannais		✓	✓	

Ar leanúint

Sprioc 1: Timpeallacht shábháilte, thacúil agus chuimsitheach a chruthú do dhaoine óga LGBTI+						
Tag.	Gníomh	Freagracht		Amlíne		
		Príomheagraíocht	Comhpháirtí	2018	2019	2020
8(d)	Tús a chur leis an Acht Leanaí agus Caidrimh Teaghlaigh, 2015, go háirithe Codanna 2, 3 agus 9.	An Roinn Sláinte An Roinn Dlí agus Cirt agus Comhionannais	An Roinn Gnóthaí Fostaíochta agus Coimirce Shóisialaí	✓	✓	
8(e)	Ba cheart moltaí a eascraíonn ón athbhreithniú ar an Acht um Inscne a Aithint, 2015 maidir le hinscne a aithint i measc daoine atá neamh-dhénártha nó (do dhaoine faoi aois 18 mbliana) a thabhairt chun cinn a thapúla agus is féidir.	An Roinn Gnóthaí Fostaíochta agus Coimirce Shóisialaí		✓	✓	✓
Cuspóir 9: Dul i ngleic le scoilteadh i gcistiú agus líonrú tacaíochta eagraíochtaí chun oibriú go comhoibrítheach						
9(a)	Cur chuige comhordaithe a chinntiú i leith seirbhísí éifeachtacha LGBTI+ a sholáthar agus cistiú seirbhísí do dhaoine óga trí chomhoibriú idirghníomhaireachta.	An Roinn Leanaí agus Gnóthaí Óige	Comhairle Náisiúnta na nÓg, Eagraíocht Neamhrialtasach agus comhpháirtithe san earnáil óige, BOOÉ, CSLDÓ, CFPÁanna, FSS	✓	✓	✓
9(b)	Fóram bliantúil um chur i bhfeidhm a chur ar bun chun athbhreithniú a dhéanamh ar dhul chun cinn i gcur i bhfeidhm.	An Roinn Leanaí agus Gnóthaí Óige		✓	✓	✓
Cuspóir 10: Timpeallacht chuimsitheach fhisiciúil a sholáthar do dhaoine óga trasinscneacha agus idirghnéasacha						
10(a)	Athbhreithniú a dhéanamh ar a indéanta atá sé soláthar a chur san áireamh do sheomraí folctha agus seomraí feistis ilinscne/stalla singil sna treoirlínte dearaidh do scoileanna.	An Roinn Oideachais agus Scileanna		✓	✓	✓
10(b)	Comhairliúcháin a thosú ar conas saoráidí sláintíochta ilinscne de dhearadh uilíoch a bhaint amach i bhfoirgneamh nua agus reatha a mbíonn teacht ag bpobal orthu.	An Roinn Leanaí agus Gnóthaí Óige An Roinn Dlí agus Cirt agus Comhionannais An Roinn Tithíochta, Pleanála agus Rialtais Áitiúil	Ionad Sármhaitheasa i nDearadh Uilíoch san Údarás Náisiúnta Míchumais, Oifig na nOibreacha Poiblí, Eastáit FSS	✓	✓	✓

SPRIOC 2:**FEABHAS A CHUR AR SHLÁINTE FHISICIÚIL, MHE-
ABHRACH AGUS GHNÉASACH DAOINE ÓGA LGBTI+*****Breithnithe ar an gCoiste Maoirseachta***

Mar shochaí, táimid ag éirí níos feasaí i gcónaí ar shláinte fhisiciúil, mheabhrach agus ghnéasach do dhaoine óga LGBTI+, agus cruthaíonn an fheasacht mhéadaitheach seo deiseanna chun na dúshláin sna limistéir seo a ainmniú agus dul i ngleic leo, atá níos dúshlánaí do dhaoine óga LGBTI+. Forbairt eile atá ag titim amach i bhfoirmiú na Straitéise seo is ea an fógra a rinneadh in Aibreán go ndéanfaidh an Roinn Oideachais agus Scileanna athbhreithniú ar an gclár oideachas caidrimh agus gnéasachta (OCG) i scoileanna.

'Ba cheart comhairleoireacht a bheith ar fáil do gach duine chun cosc a chur ar dhúlagar ... Ba cheart go mbeadh comhairleoirí oilte i scoileanna (seachas treoirchomhairleoirí).'

Forbairt í a gcuirtear fáilte mhór roimpi, go háirithe cuimsiú 'ceisteanna LGBTQ+' a luadh san fhógra sin. Baineann buntábhacht leis na hathruithe dearfacha ar mheonta agus oideachas faoinar thug sochaí na hÉireann i dtaobh ceiliúrtha, cuimsiú agus tacaíochta le daoine LGBTI+ i dtaobh fholáine daoine óga LGBTI+, agus aithníodh iad i gcaitheamh an phróisis chomhairliúcháin. Mar thír, ba cheart dúinn bheith bródúil as a bheith inár gceannaire domhanda maidir le cearta LGBTI+, mar gheall go n-imríonn an dul chun cinn sin tionchar trom ní hamháin ar dhaoine óga LGBTI+ go sonrath, ach orainn féin chomh maith mar shochaí.

I rith an phróisis chomhairliúcháin, áfach, thug daoine óga roinnt dúshlán chun solais a bhaineann le sláinte agus folláine daoine óga LGBTI+. Bhain na dúshláin seo go mór mór le deacrachtaí chun teacht ar sheirbhísí agus cóireálacha cuí. Chomh maith leis sin, tugadh frustrachas chun solais maidir leis an eolas agus an tuiscint a bhíonn teoranta amanna ar shaincheisteanna LGBTI+ i measc pearsanra cúram sláinte, agus fáil theoranta ar fhaisnéis ábhartha sláinte LGBTI+. Ba théama coiteann na dúshláin seo a bhain le sláinte agus folláine i measc na gcohort uile daoine óga LGBTI+. Rinne daoine óga trasinscneacha agus neamhdhénártha iad a thabhairt chun solais go háirithe, anuas ar chomhráite a bhí ag teacht chun cinn maidir le daoine óga idirghnéasacha. Sainaitnítear a mhacasamhail de dhúshlán i dtaighde agus suirbhéireacht reatha ar an daonra LGBTI+ maidir le sláinte fhisiciúil, mheabhrach agus ghnéasach.

'Bhí an t-ádh orm, ach bhí gach duine LGBTI+ a bhfuil aithne agam orthu thíos le saincheisteanna meabhairshláinte.'

Tá na cuspóirí agus na gníomhartha a bhaineann leis an sprioc seo dírithe ar thacú le haithint, saincheapadh agus cur i bhfeidhm seirbhísí agus tionscnaimh sláinte a thacaíonn le sláinte agus folláine daoine óga LGBTI+ agus a chuireann roghanna dearfacha stíl mhaireachtála chun cinn. Is minic go gcruthaíonn meonta sóisialta níos fairsinge na dúshláin mheabhairshláinte a bhíonn roimh dhaoine óga LGBTI+, agus aithnítear go hintuigthe ar fud na Straitéise seo go gcuireann meonta athraitheacha daoine neamh-LGBTI+ i dtreo daoine LGBTI+ trí fheasacht

agus oideachas feabhas ar eispéiris saoil daoine óga LGBTI+, iad féin. Is gá dúinn a chinntiú go mbíonn na tacaíochtaí cearta a theastaíonn uathu ag aon duine óg LGBTI+ a bhfuil

dúshláin rompu lena meabhairshláinte, agus a chinntiú go dtagann siad ar ghairmithe cúram sláinte feasacha agus a léiríonn meas. Tá obair ar bun, atá ag cur le moltaí an Tascfhórsa Meabhairshláinte Óige.

Is tábhachtach a thabhairt chun solais, chomh maith, na riachtanais éagsúla laistigh den daonra LGBTI+. Tá riachtanais éagsúla ag daoine óga trasinscneacha, riachtanais chúram sláinte ina measc, ná mar atá ag a siblíne LGB. Tháinig seo chun solais go tréan ón bpróiseas comhairliúcháin.

‘Ceapaim féin go dtugtar neamhaird, den chuid is mó, ar shláinte ghnéis nuair a bhíonn daoine LGBT i gceist.’

Ar nós go leor saincheistanna a bhaineann leis an Straitéis seo, tá athrú tagtha ar thórdhreach na sláinte gnéasaí ó cuireadh tús leis an Straitéis. Mar fhreagairt ar an ráta ionfhabhtuithe VEID nua in Éirinn is cúis le himní, rinneadh soláthairtí do PrEP a chur ar fáil. Iarrtar sa Straitéis seo ar mhéadú rochtana ar agus fáil ar an druga trí FSS, anuas ar rochtain i gceantair thuaithe ó Dhochtúirí Ginearálta. Sa tsochaí níos fairsinge in Éirinn, tá méadú tagtha ar an díoscúrsa maidir le saincheist an toilithe, ach bhí an pheirspictíocht LGBTI+ as láthair ón gcomhrá seo go mór mór. Is tábhachtach, nuair a bhímid ag caint faoi shláinte ghnéis, caidreamh agus toiliú, go ndéantar eispéiris daoine óga – agus faisnéis a saincheapadh dóibh – a chur san áireamh. Cé go bhfuil riachtanais sláinte ghnéis ar leith ann don phobal LGBTI+, go háirithe i measc fear a mbíonn caidreamh collaí acu le fir, ba cheart go mbeadh gach duine óg a roghnaíonn bheith i gcaidreamh in ann sult a bhaint as caidreamh sláintiúil a léiríonn meas orthu, nó páirtneírí gnéasacha a bheith acu, gan aird ar a léiriú inscne nó a n-aitheantas gnéasach. É sin ráite, níor cheart do riachtanais sláinte ghnéis bhan óg lespiach agus déghnéasach, ar minic nach mbíonn trácht orthu sa chomhrá, beag is fiú a dhéanamh don bhéim is minic a chuirtear ar shláinte ghnéis na bhfear.

Treoir níos mó a thabhairt do sheirbhísí.’

Maidir le hoideachas ar shláinte ghnéis, is tábhachtach eispéiris LGBTI+ a chorprú, agus mar an gcéanna é seo i dtaobh seirbhísí sláinte ghnéis, chomh maith.

Chun an sprioc seo a bhaint amach, déanfaimid an méid seo a leanas:

Cuspóir 11	Freagairt go héifeachtach ar riachtanais mheabhairshláinte daoine óga LGBTI+
Cuspóir 12	Seirbhísí agus oideachas sláinte ghnéis a threisiú chun freagairt ar riachtanais daoine óga LGBTI+, i limistéar an toilithe ghnéasaigh ina measc
Cuspóir 13	Feabhas a chur ar shláinte fhisiciúil agus meabhairshláinte daoine óga trasinscneacha
Cuspóir 14	Feabhas a chur ar an tuiscint ar, agus an fhreagairt ar, shláinte fhisiciúil agus meabhairshláinte daoine óga idirghnéasacha

Sprioc 2: Feabhas a chur ar shláinte fhisiciúil, mheabhrach agus ghnéasach daoine óga LGBTI+						
Tag	Gníomh	Freagracht		Amlíne		
		Príomh-eagraíocht	Comhpháirtí	2018	2019	2020
Cuspóir 11: Freagairt go héifeachtach ar riachtanais mheabhairshláinte daoine óga LGBTI+						
11(a)	Na moltaí ón Tascfhórsa Meabhairshláinte Óige agus ó Thascfhórsa Pathfinder a chur i bhfeidhm, atreoruithe ar an lá céanna agus breithniú ar aois an toilithe ina measc chun teacht ar sheirbhísí agus tacaíochtaí meabhairshláinte.	An Roinn Sláinte	CAMHS, FSS	✓	✓	✓
11(b)	Tionscnaimh agus seirbhísí spriocdhírthe luath-idirghabhála a fhorbairt chun an baol i leith fadhbanna meabhairshláinte ar dhaoine óga LGBTI+ a laghdú, féinmhárú agus féin-dochar ina measc.	An Roinn Sláinte	An RLGÓ, FSS	✓	✓	✓
Cuspóir 12: Seirbhísí agus oideachas sláinte ghnéis a threisiú chun freagairt ar riachtanais daoine óga LGBTI+, i limistéar an toilithe ghnéasaigh ina measc						
12(a)	Ar aon dul leis an <i>Straitéis Sláinte Ghnéis Náisiúnta</i> , feabhas a chur ar an teacht ar sheirbhísí sláinte ghnéis a bhíonn ag daoine óga LGBTI+, diagnóis agus cóireáil VEID/ Ionfhabhtaithe Ghnéas-Tarchurtha, agus seirbhísí imdhíonta; breithniú a dhéanamh ar laghdú aois toilithe do sheirbhísí sláinte ghnéis anuas go dtí 16 bliana ina measc.	Feidhmeannacht na Seirbhíse Sláinte	An Roinn Sláinte, Eagraíochtaí Neamhrialtasacha LGBTI+	✓	✓	✓
12(b)	Feabhas a chur ar inrochtaineacht agus an fháil atá ar straitéisí um chosc ar VEID, PrEP agus PEP ina measc, ar aon dul leis an <i>Straitéis Sláinte Ghnéis Náisiúnta</i> .	Feidhmeannacht na Seirbhíse Sláinte	An Roinn Sláinte	✓	✓	✓
12(c)	Leanúint le saincheisteanna um inscne a aithint agus gnéaschlaonta a chur san áireamh sa Bhunchlár Náisiúnta 10 Lá um Shláinte Ghnéis i gCur Chun Cinn na Sláinte Gnéis agus a chinntiú go soláthraítear é.	Feidhmeannacht na Seirbhíse Sláinte	An Roinn Sláinte, SHCPP	✓	✓	✓
12(d)	A chinntiú go n-áirítear leis an bhfaisnéis agus an t-oideachas a chuirtear ar fáil a bhaineann le sláinte ghnéis, toiliú gnéasach agus comhéigean, agus foréigean gnéasach, eispéiris LGBTI+ agus go soláthraíonn sé, chomh maith leis sin, oideachas agus feachtas shonrach LGBTI+, an méid seo a leanas san áireamh, ach gan bheith teoranta d'fhir a mbíonn caidreamh collaí acu le fir.	Feidhmeannacht na Seirbhíse Sláinte	An Roinn Oideachais agus Scileanna	✓	✓	✓
12(e)	A chinntiú, nuair a bhíonn na moltaí ó athbhreithniú straitéiseach ar chumarsáid le haghaidh sláinte ghnéis á gcur i bhfeidhm, go gcuirtear riachtanais daoine óga LGBTI+ agus, go háirithe, faisnéis ábhartha agus feachtas feachtas san áireamh a bhaineann go sonrach le fir a mbíonn caidreamh collaí acu le fir.	Feidhmeannacht na Seirbhíse Sláinte	An Roinn Sláinte, Eagraíochtaí Neamhrialtasacha LGBTI+ agus comhpháirtithe san earnáil óige	✓	✓	✓

Sprioc 2: Feabhas a chur ar shláinte fhisiciúil, mheabhrach agus ghnéasach daoine óga LGBTI+						
Tag	Gníomh	Freagracht		Amlíne		
		Príomh-eagraíocht	Comhpháirtí	2018	2019	2020
12(f)	Athbhreithniú agus soiléiriú a dhéanamh ar an dea-chleachtas idirnáisiúnta maidir le saincheist an deonaithe fola ó fhir a mbíonn caidreamh collaí acu le fir.	An Roinn Sláinte	IBTS	✓	✓	✓
12(g)	Caitheamh cothrom a chinntiú do dhaoine LGBTI+ faoin reachtaíocht um atáirgeadh daonna cuidithe a bheartaítear.	An Roinn Sláinte		✓	✓	✓
Objective 13: Improve the physical and mental health of transgender young people						
13(a)	A chinntiú go bhfuil fáil ar na hacmhainní cuí d'fhonn go gcuirtear samhail chúraim Fhorbairt Seirbhíse FSS agus go mbíonn teacht uirthi chun tacú le daoine óga trasinsneacha. Ba cheart go n-áireofaí leis na seirbhísí seo, na seirbhísí meabhairshláinte cuí a sholáthar ag príomhsheirbhísí agus seirbhísí speisialtóra.	An Roinn Sláinte	FSS, Tusla	✓	✓	✓
13(b)	Beartas a fhorbairt lena chinntiú go gcuirtear san áireamh i ngach clár sláinte daoine óga a rinneadh aistriú, e.g. cláir imdhíonta (HPV) ar aon dul le WPATH nó le treoirlínte sláinte trasinscni gairmiúla eile.	An Roinn Sláinte	FSS	✓	✓	✓
13(c)	Treoirlínte soiléire a sholáthar do chleachtóirí sláinte maidir le conairí atreoraithe do dhaoine óga trasinsneacha agus a dteaghligh chun teacht ar shainseirbhísí.	Feidhmeannacht na Seirbhíse Sláinte		✓	✓	✓
13(d)	Oibriú le tuismitheoirí agus daoine óga a lorgaíonn teacht ar chúram sláinte lasmuigh den stát faoi fhorálacha na Treorach Trasteorann agus na Scéime Cóireála Thar Lear lena chinntiú go gcuirtear na roghanna atá ar fáil chun teacht ar chúram in iúl go héifeachtach.	Feidhmeannacht na Seirbhíse Sláinte		✓	✓	✓
Cuspóir 14: Feabhas a chur ar an tuiscint ar, agus an fhreagairt ar, shláinte fhisiciúil agus meabhairshláinte daoine óga idirghnéasacha						
14(a)	Grúpa oibre a bhunú ar chúram sláinte idirghnéasach do leanaí agus daoine óga ag féachaint le breithniú a dhéanamh ar conas is féidir Réiteach 2191/2017 de Chomhairle na hEorpa agus moltaí ábhartha cúram sláinte eile a chur san áireamh i soláthar cúram sláinte in Éirinn.	An Roinn Sláinte	An Roinn Leanaí agus Gnóthaí Óige, FSS, Tusla	✓	✓	✓

SPRIOC 3:

AN TIMPEALLACHT TAIGHDE AGUS SONRAÍ A FHORBAIRT CHUN TUISCINT NÍOS FEARR A FHÁIL AR SHAOL DAOINE ÓGA LGBTI+

Breithnithe ar an gCoiste Maoirseachta

Ar fud an Bhoird, tá feasacht agus eolas ar shaol óg LGBTI+ ag dul i méid. Tá an misneach a léiríonn daoine óga nuair a thagann siad amach agus lena bhfíor-mhothúcháin a thaispeáint, agus infheictheacht mhéadaithe ghaolmhar daoine óga LGBTI+, le moladh go hard. Tá sé in am taighde a dhéanamh anois agus go léirítear sna sonraí an éagsúlacht inár sochaí.

Ar cheann de na dúshláin a bhaineann leis an Straitéis seo is ea an fháil theoranta atá ar shonraí, staitisticí agus taighde cainníochtúil ar dhaoine LGBTI+ in Éirinn a bhaineann go sonrach le hÉirinn, agus níos fairsinge, leis an daonra ginearálta LGBTI+ in Éirinn. Déanann comhairliúcháin, suirbhéanna, agus a leithéid, faisnéis a bhailiú ó shamplaí daonra, ach ar bhunleibhéal fós féin, is ann go fóill do na dúshláin a bhaineann leis an daonra LGBTI+ a thomhas. Déanann an Phríomh-Oifig Staidrimh (an POS) páirtnéireachtaí sibhialta agus póstaí comhghnéis a thomhas, agus ba cheart dúinn an ról a scrúdú a d'fhéadfadh an Daonáireamh a ghlacadh chun an daonra LGBTI+ a thomhas, cé go dtuigimid teorainneacha na huirlise seo chun an daonra sin a thomhas.

Dúshlán eile maidir le daonra óga LGBTI+ a thomhas is ea conas a bhraitheann an daonra ar fhéinaithint, ar próiseas é sin atá éagsúil do gach duine aonair agus titeann sé amach ag céimeanna éagsúla den saol. Féadfaidh duine aonair nach n-aithníonn iad féin mar dhuine LGBTI+ ag céim amháin iad féin a aithint mar dhuine LGBTI+ ag céim eile. Tá aitheantas leachtach ar go leor bealaí, ní dá laghad le blianta beaga anuas inar tháinig an ghnéasacht agus léiriú aitheantais chun solais nach raibh an oiread céanna cur amach orthu agus tá sé ag éirí níos fairsinge i gcónaí, go háirithe i measc daoine óga. Cruthaíonn seo dúshláin chun daonra a thomhas mar gheall go dtarlaíonn go ndéantar réimse an chatagóirithe a chúngú, agus b'fhéidir go dteipeann air seo an speictream coimpléascach gnéasachta agus aitheantas inscne laistigh den daonra a thabhairt chun solais, nó níos measa, b'fhéidir go n-íoslaghdódh sé nó go ndéanfadh sé dofheicthe an speictream sin.

Ba cheart méadracht taighde agus mheastóireachta a chur san áireamh i ndearadh clár agus idirghabhála chun bailiú fianaise agus an tionchar a thomhas a éascú a imríonn na tionscnaimh seo ar shaol daoine óga.

Cé go gcuirtear léargas maith ar fáil i mbonneagar na Straitéise féin seo, agus *Thuarascáil na gComhairliúcháin le Daoine Óga in Éirinn* ar shaol daoine óga, ba léir an fháil theoranta ar shonraí a bhaineann le le daoine LGBTI+ in Éirinn ag gach céim d'fhrobairt na straitéise; i rith anailís timpeallachta, i gcaitheamh an phróisis chomhairliúcháin, agus i rith phlé an Choiste Maoirseachta agus an Ghrúpa Chomhairligh Óige a bhaineann le saincheistanna agus gníomhartha ar leith. Cuireann an brath ar shonraí agus suirbhéanna teoranta, anuas ar nós ina dtagraíonn an earnáil LGBTI+ do shonraí na Breataine nó Mheiriceá nuair nach mbíonn sonraí Éireannacha ar fáil, bac ar mheasúnú straitéiseach a dhéanamh ar riachtanais an daonra LGBTI+ agus ar fhreagairtí cuí a fhorbairt.

Chun an sprioc seo a bhaint amach, déanfaimid an méid seo a leanas:

Cuspóir 15 Barr feabhais a chur ar cháilíocht sonraí LGBTI+ agus taighde a choimisiúnú le beartas agus soláthar seirbhíse atá curtha ar an eolas ag fianaise a chinntiú

Bainfear an cuspóir seo amach trí na príomhghníomhartha seo a leanas a fhíorú:

Sprioc 3: An timpeallacht taighde agus sonraí a fhorbairt chun tuiscint níos fearr a fháil ar shaol daoine óga LGBTI+

Tag.	Gníomh	Freagracht		Amlíne		
		Príomh-eagraíocht	Comhpháirtí	2018	2019	2020
Cuspóir 15: Barr feabhais a chur ar cháilíocht sonraí LGBTI+ agus taighde a choimisiúnú le beartas agus soláthar seirbhíse atá curtha ar an eolas ag fianaise a chinntiú						
15(a)	Tabhairt faoi anailís choimisiúnaithe tírdhreacha ar an taighde agus na sonraí reatha faoi mar a bhaineann siad le daoine óga LGBTI+. An fhaisnéis seo a úsáid chun anailís ar riachtanais taighde LGBTI+ a chur i gcrích bunaithe ar na bearnaí taighde a sainiú.	An Roinn Leanaí agus Gnóthaí Óige	HRB/IRC	✓	✓	
15(b)	Bunaithe ar bhearnaí taighde agus sonraí a sainiú, taighde a fhorbairt agus a chur i bhfeidhm chun na bearnaí a sainiú a líonadh.	An Roinn Leanaí agus Gnóthaí Óige	HRB/IRC		✓	✓
15(c)	Ceisteanna LGBTI+ a chur san áireamh san athbhreithniú a dhéantar ar Oideachas Caidrimh agus Gnéasachta	An Roinn Oideachais agus Scileanna		✓	✓	✓
15(d)	Athbhreithniú a choimisiúnú ar staidéar ar dhea-chleachtas idirnáisiúnta agus Éireannach maidir leis an bhfriotal cuí agus bealaí chun fiafraí faoi aitheantas inscne agus gnéaschlaonadh chun eolas a sholáthar d'ionstraimíocht dea-chleachtas a fhorbairt lena cuimsiú i suirbhéanna agus/nó Daonáireamh. Páirt a ghlacadh i dtríail phiólótach a bhaint as ceisteanna leis an POS agus le comhlachtaí eile taighde, faoi mar is cuí.	Department of Children and Youth Affairs	An POS, comhlachtaí taighde eile ábhartha		✓	✓
15(e)	Cartlann Daoine Aeracha na hÉireann a choimeád, a fhorbairt agus a fheabhsú.	An Roinn Cultúir, Oidhreachta agus Gaeltachta Leabharlann Náisiúnta na hÉireann		✓	✓	✓
15(f)	Taighde a fhorbairt ar na tosca a thacaíonn le meabhairshláinte dhearfach do dhaoine óga LGBTI+ agus a dheimhniú conas is féidir na tosca dearfacha seo a aithris.	An Roinn Leanaí agus Gnóthaí Óige			✓	✓
15(g)	Explore Growing Up in Ireland Wave 3 data that captures sexual orientation and other relevant information.	An Roinn Leanaí agus Gnóthaí Óige			✓	

Rialachas agus Cur i bhFeidhm

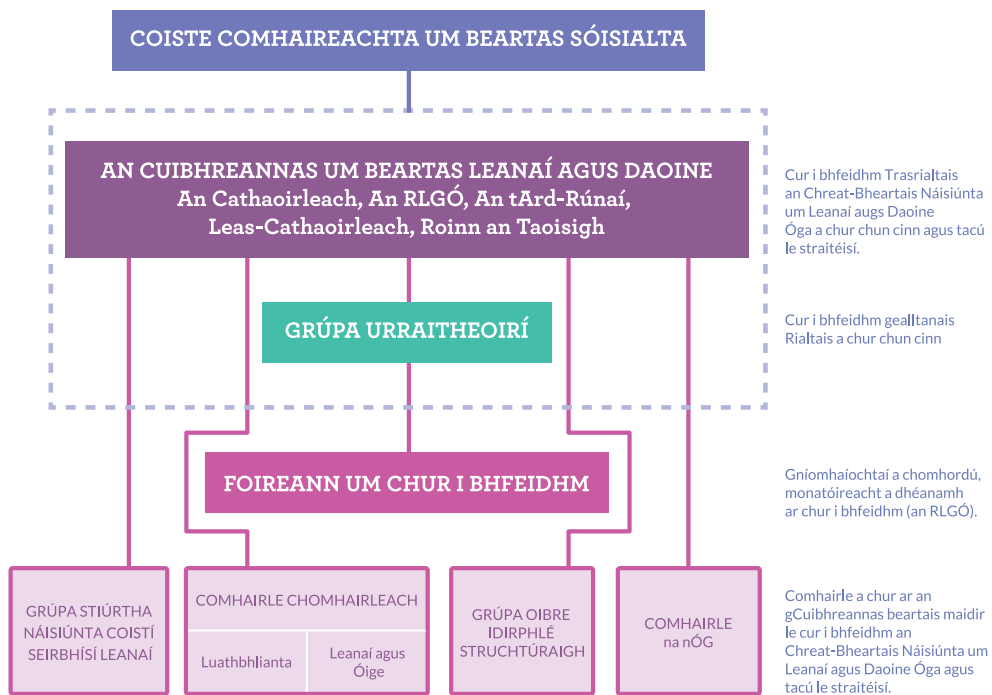
Cur i bhfeidhm agus Rialachas Straitéiseach

Teastaíonn ó chur i bhfeidhm rathúil na Straitéise Óige Náisiúnta LGBTI+ comhoibriú agus rannpháirtíocht nach beag idir roinnt Ranna Rialtais, Gníomhaireachtaí Stáit agus eagraíochtaí neamhrialtasacha lena chinntiú gur féidir le daoine óga LGBTI+ na torthaí dearfacha céanna a bhaint amach a bhaineann gach duine óg.

Braithfidh roinnt gníomhartha ar chistiú agus acmhainní a sholáthar, agus go deimhin féin, ar ghníomhartha eile a thabhairt chun críche. Aithníodh an brath sin, sa chás gur féidir. De bhreis air sin, beidh sé riachtanach go dtiocfaidh roinnt gníomhartha leis an obair atá ag titim amach in áiteanna eile agus, ar an ábhar sin, rinneadh breithniú an ailíniú straitéiseach na ngníomhartha seo le straitéisí, tionscnaimh agus forbairtí náisiúnta eile lena chinntiú gur féidir sinéirg a bhaint amach.

Creat um Chur i bhFeidhm Thorthaí Níos Fearr, Todhchaí Níos Gile

D'fhorbair an Roinn Leanaí agus Gnóthaí Óige an Straitéis Óige Náisiúnta LGBTI+ i gcomhthéacs Chreat foriomlán Thorthaí Níos Fearr, Todhchaí Níos Gile (BOBF). Agus sainchúram trasrialtais an Chreata BOBF á chur san aireamh, bunaíodh struchtúir chuimsitheacha chun cur i bhfeidhm a chur chun cinn. Úsáideadh na struchtúir chéanna chun tacú le cur i bhfeidhm straitéisí comhábhartha atá cuimsithe laistigh den Chreat, an Straitéis Óige Náisiúnta 2015–2020 ina measc. Beartaítear go gcuirfidh cur i bhfeidhm na Straitéise Óige Náisiúnta LGBTI+ le struchtúir um chur i bhfeidhm BOBF, chomh maith.

Bhunaigh an Creat BOBF Cuibhreannas Beartas Leanáí agus Daoine Óga, arb é a ról chun maoirseacht a dhéanamh ar chur i bhfeidhm éifeachtach BOBF agus a straitéisí comhábhartha i measc Ranna, Gníomhaireachtaí agus earnálacha agus é a chur chun cinn. Áirítear leis an gCuibhreannas ionadaíocht ó Ranna Rialtais agus Gníomhaireachtaí éagsúla, agus saineolas ó réimse earnálacha atá dírithe ar oibriú le leanáí agus daoine óga. Tá obair an Chuibhreannais cumasaithe ag na struchtúir thacaíochta seo a leanas:

- **Grúpa Urraitheoirí:** Ina bhfuil an Phríomh-Roinn do gach ceann de na cúig Thoradh Náisiúnta de chuid BOBF, agus urraitheoir do Spriocanna Claochlaitheacha BOBF.
- **Foireann um Chur i bhFeidhm:** Bunaíodh an fhoireann seo laistigh den RLGÓ chun bainistíocht tionscadail a dhéanamh ar chur i bhfeidhm agus chun gníomhaíochtaí agus obair a chomhordú a bhaineann le cur i bhfeidhm BOBF.
- **Grúpa Stiúrtha Náisiúnta Coistí Seirbhísí do Leanáí agus Daoine Óga (CYPSC):** Tacaíonn sé leis an nasc idir bonneagair náisiúnta agus áitiúla um chur i bhfeidhm le hoibriú éifeachtach idirghníomhaireachta a chinntiú.
- **Comhairle Chomhairleach:** Saineolas agus taithí a fháil ó na hearnálacha pobail agus deonacha, ón saol acadúil, agus ó shaineolaithe neamhspleácha a bhfuil taithí ar leith acu de bheith ag oibriú le agus ar son leanáí agus daoine óga.
- **Grúpa Oibre Idirphlé Struchtúrach an AE:** Soláthraíonn sé próiseas comhairliúcháin agus rannpháirtíochta náisiúnta inar féidir le daoine óga idir aois 15 agus 25 bliain cur le beartas óige Eorpach.
- **Feidhmeannacht Náisiúnta Chomhairle na nÓg:** An struchtúr náisiúnta rannpháirtíochta do dhaoine óga aois 12-18 mbliana.

Rialachas na Straitéise Óige Náisiúnta LGBTI+

Trí úsáid a bhaint as Creat foriomlán um Chur i bhFeidhm BOBF, tá na bearta breise seo a leanas in ainm is tacú le cur i bhfeidhm na *Straitéise Óige Náisiúnta LGBTI+*:

1. Is é an RLGÓ a dhéanfaidh ceannaireacht agus comhordú chur i bhfeidhm na Straitéise. Bunófar agus comhaontófar ar amlínte agus Príomhtháscairí Feidhmíochta (PTFanna) do gach ceann de na gníomhartha a chuirtear san áireamh sa phlean um chur i bhfeidhm.
2. Cuirfear fóram bliantúil um chur i bhfeidhm ar bun chun athbhreithniú a dhéanamh ar dhul chun cinn i Meitheamh gach bliain.
3. Ainmneofar ionadaí den Choiste Maoirseachta reatha leis an gComhairle Chomhairleach ag a mbeidh sainchúram ar leith chun ionadaíocht a dhéanamh do na saincheisteanna ábhartha ón Straitéis sa chomhthéacs níos fairsinge BOBF.
4. Cuirfear Fóram don Óige i bhfeidhm, lena chinntiú go mbíonn páirt lárnach i gcónaí ag glór daoine óga sa phróiseas um chur i bhfeidhm na Straitéise.

Aguisíní

Aguisín 1 – Liosta na nAcrainmneacha

Tugtar sa liosta seo a leanas léargas ginearálta ar acrainmneacha a úsáidtear ar fud na cáipéise seo:

SEIF	Siondróm Easpa Imdhíonachta Faighte
FGL	Seirbhísí don Ógra BeLonG To
BeLonG To	<i>Torthaí Níos Fearr, Todhchaí Níos Gile</i>
BOBF	<i>Seirbhísí Meabhairshláinte do Leanaí agus Daoine Fásta</i>
CAMHS	Forbairt Ghairmiúil Leanúnach
POS	An Phríomh-Oifig Staidrimh
CSLDÓ	Coistí Seirbhísí do Leanaí agus Daoine Óga
RLGÓ	An Roinn Leanaí agus Gnóthaí Óige
ROS	An Roinn Oideachais agus Scileanna
BOOÉ	Boird Oideachais agus Oiliúna Éireann
BOOanna	Institiúidí Breisoideachais agus Oiliúna
GLEN	An Líonra Comhionannais do Dhaoine Aeracha agus Leispiacha
GSA	An Comhaontas Inscní agus Gnéasachtaí
ÚAO	An tÚdarás um Ard-Oideachas
IAOanna	Institiúidí Ardoideachais
VEID	Víreas Easpa Imdhíonachta Daonna
HPV	Papalómaivíreas Daonna
HRB	An Bord Taighde Sláinte
FSS	Feidhmeannacht na Seirbhíse Sláinte
IBEC	Cónaidhm Ghnólachtaí agus Fhostóirí na hÉireann
IBTS	Seirbhís Fuilaistriúcháin na hÉireann
IPAT	An Binse Achomhairc um Chosaint Idirnáisiúnta
IHREC	Coimisiún na hÉireann um Chearta an Duine agus Comhionannas
IPO	An Oifig um Chosaint Idirnáisiúnta
IRC	An Chomhairle um Thaighde in Éirinn
ISME	Comhlachas Ghnóthas Beag agus Meánmhéide na hÉireann
JCT	An tSraith Shóisearach do Mhúinteoirí

PTF	Príomhtháscaire Feidhmíochta
F agus F	Foghlaim agus Forbairt
CFPÁanna	Coistí Forbartha Pobail Áitiúil
LGMA	Gníomhaireacht Bainistíochta Rialtais Áitiúil
LGB	Leispiach, Aerach agus Déghnéasach
LGBT	Leispiach, Aerach, Déghnéasach agus Trasinscneach
LGBTI+	Leispiach, Aerach, Déghnéasach, Trasinscneach, Idirghnéasach
NEPS	An tSeirbhís Náisiúnta Síceolaíochta Oideachais
ENRanna	Eagraíochtaí Neamhrialtasacha
NYCI	Comhairle Náisiúnta na nÓg
PDST	An tSeirbhís um Fhorbairt Ghairmiúil do Mhúinteoirí
PEP	Próifíolacsas Iar-Nochta
PrEP	Próifíolacsas Réamhnochta (straitéis um chosc ar VEID)
RSE	Oideachas Caidrimh agus Gnéasachta
SHCPP	Clár um Shláinte Ghnéis agus Toirchis Ghéarchéime
SPHE	Oideachas Sóisialta, Pearsanta agus Sláinte
STI	Ionfhabhtú Gnéis-Tarchurtha
TENI	Líonra na hÉireann um Chomhionannas Trasinscne
Trans	Trasinscneach
USI	Aontas na Mac léinn in Éirinn
WPATH	Comhlachas um Shláinte Thrasinscneach an Domhain
CCÁO	An Coimisiún um Chaidreamh san Áit Oibre
YAG	An Grúpa Comhairleach Óige

Aguisín 2 – Gluais Téarmaí LGBTI+

Léiriú inscne: Conas a chuireann duine a n-inscne i láthair go seachtrach, mar shampla, trí éadaí, cuma agus iompar.

Aitheantas Inscne: Aireachtáil intéirneach duine i leith a n-inscne – conas a bhraitheann siad taobh istigh faoina n-inscne.

Idirghnéasach: Téarma a úsáidtear chun cur síos a dhéanamh ar dhaoine a saolaíodh le saintréithe fisiciúla nó bitheolaíocha nach ionann iad agus na gnáth-shainmhínithe le haghaidh coirp fhireanna nó bhaineanna.

Neamh-dhénártha: Aitheantais inscne nach bhfuil fireann nó baineann amháin.

Gnéaschlaonach: Tagraíonn seo don mhealladh a bhraitheann daoine i dtreo daoine eile bunaithe ar a n-inscne.

Trasinscneach: Scáth-théarma do dhuine ar bith a bhfuil a n-aitheantas nó a léiriú inscne éagsúil ón ngnéas bitheolaíoch a sannadh dóibh ar bhreith dóibh.

'Tras': Leagan gearr a úsáidtear go coitianta de thrasinscneach.

Aistriú: An próiseas ina n-aistrítear ó ghnéas nó inscne amháin go ceann eile. Is féidir é seo a dhéanamh trí ghléasadh in éadaí éagsúla, an bealach a labhraíonn tú a athrú, smideadh a úsáid, do ghruaig a athrú, d'ainm a athrú, hormóin, nó tabhairt aoi mháinliacht. Ní bhíonn gach ceann de na céimeanna seo i gceist le haistriú agus braitheann sé faoi dheireadh ar conas a bhraitheann duine aonair fúthu féin.

Fear trasinscneach: Duine ar sannadh gnéas baineann dóibh ar bhreith, a aithníonn iad féin anois mar fhear.

Bean thrasinscneach: Duine ar sannadh gnéas fireann dóibh ar bhreith, a aithníonn iad féin anois mar bhean.

Aguisín 3 - Comhaltaí an Choiste Maoirseachta

Úna Mullally (Cathaoirleach Neamhspleách)

Olive McGovern, an Roinn Leanaí agus Gnóthaí Óige

Mary Robb, an Roinn Leanaí agus Gnóthaí Óige

Gavan O’Leary, an Roinn Oideachais agus Scileanna (malartach: Gráinne Morrissey).

Ionadaithe ag Neville Kenny

Michael Duffy, an Roinn Dlí agus Cirt agus Comhionannais (malartach: Adam Egan).

Ionadaithe ag Caroline Mellows

Diane Nurse, Feidhmeannacht na Seirbhíse Sláinte

Cormac Quinlan, Tusla (malartach: Nerilee Ceatha) Mary Cunningham, Comhairle Náisiúnta na nÓg

Síona Cahill, Aontas na Mac léinn in Éirinn

Úna May, Spórt Éireann (malartach: Bernie Priestley) Fiona Dunne, Comhdháil na gCeardchumann

Moninne Griffith, BeLonG To

Catherine Cross, Líonra na hÉireann um Chomhionannas Trasinscne

Paula Fagan, Líne Chabhrach LGBT/LGBT Éireann

Ayrton Kelly, Comhalta an Ghrúpa Chomhairligh Óige

Imelda Morrissey, Comhalta an Ghrúpa Chomhairligh Óige

Ruan Walsh, Comhalta an Ghrúpa Chomhairligh Óige

Le cabhair ó Mazars Ireland: Brendan Waters, Gráinne McAuley agus Laura O’Neill

Aguisín 4 – Comhaltaí an Ghrúpa Chomhairligh Óige

Séamus Byrne

Lesley Fitzpatrick

Chelsea Gibson

Amy Hunter

Ayrton Kelly

Tara Kileen

Katie McCabe

Martin McDonagh

Imelda Morrissey

James Murray

Jayson Pope

Niamh Scully

Ruan Walsh

Aguisín 5 - Tagairtí

- ¹ An Roinn Sláinte agus Feidhmeannacht na Seirbhíse Sláinte (2015) *Connecting for Life: Straitéis Náisiúnta na hÉireann chun Féinmharú a Laghdú 2015–2020*. Ar fáil: <https://www.healthpromotion.ie/hp-files/docs/HME00945.pdf> Rochtain dheireanach an 21 Márta 2018.
- ² An Roinn Sláinte (2013) *Éire Shláintiúil – Creat um Shláinte agus Folláine Fheabhsaithe 2013–2025*. Ar fáil: <https://health.gov.ie/wp-content/uploads/2014/03/ie/hp-files/docs/HME00945.pdf> Rochtain dheireanach an 21 Márta 2018.
- ³ An Roinn Sláinte (2017) *Reducing Harm, Supporting Recovery: A Health-led response to drug and alcohol use in Ireland 2017–2025*. Ar fáil: <https://health.gov.ie/wp-content/uploads/2017/07/Reducing-Harm-Supporting-Recovery-2017-2025.pdf> Rochtain dheireanach an 21 Márta 2018.
- ⁴ An Roinn Sláinte (2015) *An Straitéis Sláinte Ghnéis Náisiúnta 2015–2020*. Ar fáil: <http://health.gov.ie/wp-content/uploads/2015/10/National-Sexual-Health-Strategy.pdf> Rochtain dheireanach an 21 Márta 2018.
- ⁵ An Roinn Oideachais agus Scileanna, an Roinn Sláinte agus FSS (2013) *Well-Being in Post-Primary Schools – Guidelines for Mental Health Promotion and Suicide Prevention*. Ar fáil: <https://www.education.ie/en/Schools-Colleges/Information/Resources-Guidance/Well-Being-in-Post-Primary-Schools-Guidelines-for-Mental-Health-Promotion-and-Suicide-Prevention-2013.pdf> Rochtain dheireanach an 21 Márta 2018.
- ⁶ An Roinn Oideachais agus Scileanna, an Roinn Sláinte agus FSS (2015) *Well-Being in Post-Primary Schools – Guidelines for Mental Health Promotion*. Ar fáil: <https://www.education.ie/en/Publications/Education-Reports/Well-Being-in-Primary-Schools-Guidelines-for-Mental-Health-Promotion.pdf> Rochtain dheireanach an 21 Márta 2018
- ⁷ An Roinn Sláinte (2017) *Tuarascáil an Tascfhórsa Náisiúnta Meabhairshláinte Óige*. Ar fáil: <https://health.gov.ie/wp-content/uploads/2017/12/YMHTF-Final-Report.pdf> Rochtain dheireanach an 21 Márta 2018
- ⁸ An Roinn Oideachais agus Scileanna (2013) *Plean Gníomhaíochta um Bulaíocht – Tuarascáil an Ghrúpa Oibre Frithbhulaíochta leis an Aire Oideachais agus Scileanna*. Ar fáil: <https://www.education.ie/en/Publications/Education-Reports/Action-Plan-On-Bullying-2013.pdf> Rochtain dheireanach an 21 Márta 2018.
- ⁹ An Roinn Oideachais agus Scileanna (2017). 'Fógraíonn an tAire Bruton pleananna nua chun scoileanna il-sainchreidmheacha agus neamh-shainchreidmheacha a sholáthar a bhrostú.' Ar fáil: <https://www.education.ie/en/Press-Events/Press-Releases/2017-Press-Releases/PR17-01-30.html> Rochtain dheireanach an 23 Aibreán 2018.
- ¹⁰ An Roinn Oideachais agus Scileanna (2018) 'Tosaíonn an tAire Bruton le nuashonrú mór ar Oideachas Caidrimh agus Gnéasachta'. Ar fáil: <https://www.education.ie/en/Press-Events/Press-Releases/2018-press-releases/PR2018-04-03.html> Rochtain dheireanach an 20 Aibreán 2018.
- ¹¹ Daonáireamh 2016, Daonra de réir Aoisghrúpa. Ar fáil ag: [E3003: An Daonra ó 2011 go 2016 de réir Bliain Singil Aoise, Gnéis, Contae agus Cathrach agus Bliain an Daonáirimh \(an Phríomh-Oifig Staidrimh\)](#) Rochtain dheireanach an 21 Márta 2018.

- ¹² Higgins, A. et al (2016) *Tuarascáil LGBTIreland: national study of the mental health and wellbeing of lesbian, gay, bisexual, transgender and intersex people in Ireland*. Baile Átha Cliath: Seirbhísí don Ógra GLEN agus BeLonG To.
- ¹³ Higgins, A. et al (2016) *Tuarascáil LGBTIreland: national study of the mental health and wellbeing of lesbian, gay, bisexual, transgender and intersex people in Ireland*. Baile Átha Cliath: Seirbhísí don Ógra GLEN agus BeLonG To.
- ¹⁴ McIlroy, C. (2009) *Tuarascáil Taighde Transphobia in Ireland*. Baile Átha Cliath: TENI.
- ¹⁵ Ó hUltacháin, C., Mathews-McKay, R. agus Urain, B (2016). *Saincheisteanna What's next for LGBT Ireland? Éire: An Chónaidhm Náisiúnta LGBT*.
- ¹⁶ Higgins, A. et al (2016) *Tuarascáil LGBTIreland: national study of the mental health and wellbeing of lesbian, gay, bisexual, transgender and intersex people in Ireland*. Baile Átha Cliath: Seirbhísí don Ógra GLEN agus BeLonG To.
- ¹⁷ Fay, V. (2016) *Lesbian, Gay, Bisexual and Trans (LGBT) Young People's Health in the UK: A literature review with a focus on needs, barriers and practice*. Proud Trust..
- ¹⁸ Higgins, A. et al (2016) *Tuarascáil LGBTIreland: national study of the mental health and wellbeing of lesbian, gay, bisexual, transgender and intersex people in Ireland*. Baile Átha Cliath: Seirbhísí don Ógra GLEN agus BeLonG To.
- ¹⁹ Maigh Eo, P. et al (2009) *tacú LGBT lives: A study of the mental health and well-being of lesbian, gay, bisexual and transgender people*. Baile Átha Cliath: Seirbhísí don Ógra GLEN agus BeLonG To.
- ²⁰ Higgins, A. et al (2016) *Tuarascáil LGBTIreland: national study of the mental health and wellbeing of lesbian, gay, bisexual, transgender and intersex people in Ireland*. Baile Átha Cliath: Seirbhísí don Ógra GLEN agus BeLonG To.
- ²¹ Mayock, P. et al (2009) *Supporting LGBT lives: A study of the mental health and well-being of lesbian, gay, bisexual and transgender people*. Baile Átha Cliath: Seirbhísí don Ógra GLEN agus BeLonG To.
- ²² Higgins, A. et al (2016) *Tuarascáil LGBTIreland: national study of the mental health and wellbeing of lesbian, gay, bisexual, transgender and intersex people in Ireland*. Baile Átha Cliath: Seirbhísí don Ógra GLEN agus BeLonG To.
- ²³ Higgins, A. et al (2016) *Tuarascáil LGBTIreland: national study of the mental health and wellbeing of lesbian, gay, bisexual, transgender and intersex people in Ireland*. Baile Átha Cliath: Seirbhísí don Ógra GLEN agus BeLonG To.
- ²⁴ Dunne, P. agus Turraoin, C. (2015) *It's Time to Hear Our Voices: National Youth Trans Forum Report*. Baile Átha Cliath: Ciste Comhionannais TCD, TENI, BeLonG To, ITSA agus ILGA na hEorpa.
- ²⁵ Higgins, A. et al (2016) *Tuarascáil LGBTIreland: national study of the mental health and wellbeing of lesbian, gay, bisexual, transgender and intersex people in Ireland*. Baile Átha Cliath: Seirbhísí don Ógra GLEN agus BeLonG To.
- ²⁶ Higgins, A. et al (2016) *Tuarascáil LGBTIreland: national study of the mental health and wellbeing of lesbian, gay, bisexual, transgender and intersex people in Ireland*. Baile Átha Cliath: Seirbhísí don Ógra GLEN agus BeLonG To.
- ²⁷ O'Donnell, K., Fitzgerald, M., Barrett, P., Quinlan, M. agus Igoe, D. (2015) *MISI 2015 - Findings from the Men who have Sex with Men Internet Survey*. Ar fáil: <https://www.hpsc.>

- [ie/a-z/specificpopulations/menwhohavesexwithmenmsm/mesminternetsurvey2015/File,15696,en.pdf](http://www.hpsc.ie/a-z/specificpopulations/menwhohavesexwithmenmsm/mesminternetsurvey2015/File,15696,en.pdf) Rochtain dheireanach an 23 Aibreán 2018.
- ²⁸ Fay, V. (2016) *Lesbian, Gay, Bisexual and Trans (LGBT) Young People's Health in the UK: A literature review with a focus on needs, barriers and practice*. Proud Trust.
- ²⁹ Santiago McBride, R. (2011) *Healthcare Issues for Transgender People Living in Northern Ireland*. An Institiúid um Thaighde ar Choimhlint.
- ³⁰ Higgins, A. et al (2016) *Tuarascáil LGBTIreland: national study of the mental health and wellbeing of lesbian, gay, bisexual, transgender and intersex people in Ireland*. Baile Átha Cliath: Seirbhísí don Ógra GLEN agus BeLonG To.
- ³¹ Fay, V. (2016) *Lesbian, Gay, Bisexual and Trans (LGBT) Young People's Health in the UK: A literature review with a focus on needs, barriers and practice*. Proud Trust.
- ³² FSS. An tIonad Faireachais um Chosaint Sláinte (2016) *HIV in Ireland, 2015*. Baile Átha Cliath: An tIonad Faireachais um Chosaint Sláinte. Ar fáil: <http://www.hpsc.ie/a-z/hivstis/hivandaids/hivdataandreports/2015reports/File,15862,en.pdf> Rochtain dheireanach an 21 Márta 2018.
- ³³ Higgins, A. et al (2016) *Tuarascáil LGBTIreland: national study of the mental health and wellbeing of lesbian, gay, bisexual, transgender and intersex people in Ireland*. Baile Átha Cliath: Seirbhísí don Ógra GLEN agus BeLonG To.
- ³⁴ Formby, E. (2011) 'Sex and relationships education, sexual health, and lesbian, gay and bisexual sexual cultures: views from young people', *Sex Education: Sexuality, Society and Learning*, 11:3, 255–266.
- ³⁵ Higgins, A. et al (2016) *Tuarascáil LGBTIreland: national study of the mental health and wellbeing of lesbian, gay, bisexual, transgender and intersex people in Ireland*. Baile Átha Cliath: Seirbhísí don Ógra GLEN agus BeLonG To.
- ³⁶ GLEN (2015) *LGBT self-harm & suicidality: An overview of national & international research findings*. Baile Átha Cliath: GLEN.
- ³⁷ Feidhmeannacht na Seirbhíse Sláinte (2009) *LGBT Health: Towards Meeting the Health Care Needs of Lesbian, Gay, Bisexual And Transgender People*. Ar fáil: https://www.hse.ie/eng/services/publications/topics/Sexual/LGBT_Health.pdf Rochtain dheireanach an 21 Márta 2018.
- ³⁸ Boehmer, U., Bowen, D. J. agus Bauer, G. R. (2007) 'Overweight and obesity in sexual minority women: evidence from population-based data', *American Journal of Public Health*, 97(6): 1134–1140.
- ³⁹ Barron, M. agus Bradford, S. (2007) 'Corporeal Controls: Violence, Bodies and Young Gay Men's Identities', *Youth & Society*. 39 (2), 232–261. SAGE Publications Nua-Eabhrac.
- ⁴⁰ Tionscadal Cuimsithe (2003) *Towards a Healthier LGBT Scotland*. Ar fáil: http://www.lgbt-healthinequalities.scot.nhs.uk/documents/6%20Training_activities_resources/5%20LGBT_health_inequalities/Resources/Toward_healthier_LGBT_Scotland.PDF Rochtain dheireanach an 23 Aibreán 2018.
- ⁴¹ An Roinn Leanaí agus Gnóthaí Óige (2017) *Environmental Analysis: A review of relevant literature and data to inform the development of the LGBTI+ National Youth Strategy 2018 - 2020*. Ar fáil: <https://www.dcy.gov.ie/docs/Have-your-say-in-the-new-LGBTI-Náisiúnta-óige-straitéis/4178.htm>. Rochtain dheireanach an 18 Meitheamh 2018.

⁴² An Roinn Leanaí agus Gnóthaí Óige (2017) *An Straitéis Óige Náisiúnta LGBTI+ – Tuarascáil na gComhairliúchán le Daoine Óga in Éirinn*. Ar fáil: <https://www.dcy.gov.ie/documents/publications/20171208LGBTIConsultationStrategyReport.pdf>

Rochtain dheireanach an 21 Márta 2018.

⁴³ McCoy, S., Smyth, E., Watson, D. agus Darmody, M. (2014) 'Leaving School in Ireland: A Longitudinal Study of Post School Transitions', *ESRI Research Series*.

**An Roinn Leanáí
agus Gnóthaí Óige**
Department of Children
and Youth Affairs

An Roinn Leanáí agus Gnóthaí Óige,
Bloc 1 - Urláir 2 agus 3
Plás Miesach
50-58 Sráid Bhagóid Íochtarach
Baile Átha Cliath 2
D02 XW14
R-phost: contact@dcya.gov.ie
Gréasán: www.dcya.ie